VLERËSIMI I NEVOJAVE LIGJORE NË SHQIPËRI

TLAS dhe ELSA Albania prezantojnë me kënaqësi punën e tyre në kuadër të "Vlerësimit të Nevojave Ligjore në Shqipëri" të zbatuar si pjesë e planit të veprimit të Koalicionit "Drejtësi për të gjithë."

Falenderime

Në emër të TLAS, do doja të falenderoja në rradhë të parë Agjencinë e Shteteve të Bashkuara për Zhvillim Ndërkombëtar (USAID), e cila na besoi këtë projekt dhe në të njëjtën kohë na ofroi mbështetje të jashtëzakonshme, pa të cilën ky raport nuk do të ishte i mundur.

Së dyti, dua ti jap hapësirë vlerësimit tonë për Zv. Ministrin e Drejtësisë, Z. Toni Gogu, Ministren e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Znj. Ogerta Manastirliu, Zv. Kryetaren e Parlamentit, Znj. Vasilika Hysi, Sekretaren e Komisionit të Ligjeve, të Drejtave të Njeriut dhe Administrimit Publik në Parlament, Znj. Klotilda Ferhati, Drejtorin e Përgjithshëm të Gjendjes Civile, Z. Bledar Doracaj, Drejtoreshën e Agjencisë Shtetërore për të Drejtat dhe Mbrojtjen e Fëmijëve, Znj. Ina Verzivolli, Drejtoreshën e Shërbimit Social, Znj. Etleva Bisha, dhe Zv. Drejtoreshën e Shërbimit Social, Znj. Lida Leskaj. Të gjithë këta persona në postet më të larta drejtuese na kanë ofruar informacion, eksperiencë, dhe pikëpamje të çmuara për zhvillimin e këtij projekti.

Së treti, nuk mund të mos përmend të gjithë qytetarët që shpenzuan shumë nga koha e tyre duke u bërë pjesë e fokus grupeve dhe duke iu përgjigjur anketave tona të cilat na ofruan pika të vlefshme për përmirësime të mëtejshme. Së fundmi, por jo më me pak rëndësi, dua të përmend ekspertët dhe vullnetarët e TLAS dhe ELSA për këmbënguljen dhe dedikimin e tyre që mundësuan zhvillimin e këtij raporti të cilësisë së lartë.

Ju Faleminderit!

Raimonda Bozo

Drejtoreshë Ekzekutive, TLAS.

Tabela e Përmbajtjes

Falenderime 2
Tabela e Përmbajtjes 3
Lista e Tabelave 5
Lista e Figurave 5
Lista e Fotove 6
Parafjalë 7
1. Objektivi 8
  1.1 Gjetjet Kryesore 8
2. Struktura e Raportit 10
3. Metodologjia 10
  3.1 Kampionimi 10
    3.1.1 Telefonatat 11
    3.1.2 Pyetësorët 14
  3.2 Periudha e Referimit 16
  3.3 Klasifikimi i Problemeve Ligjore 17
  3.4 Analiza e të Dhënave 18
    3.4.1 Analiza Multivariabël 19
    3.4.2 Intervistat dhe Fokus Grupet 21
  3.5 Zgjedhja e Variablave të Pavarura 22
4. Përhapja e Problemeve Ligjore 23
  4.1 Telefonatat 23
    4.1.1 Klasifikimi i Problemeve Ligjore 25
    4.1.2 Faktorët që Influencojnë Përhapjen e Problemeve Ligjore 27
    4.1.3 Faktorët që Influencojnë Llojin e Problemit Ligjor të Hasur 29
  4.2 Pyetësorët 32
    4.2.1 Klasifikimi i Problemeve Ligjore 33
    4.2.2 Faktorët që Influencojnë Llojin e Problemit Ligjor të Hasur 34
5. Pasojat Negative të Problemeve Ligjore 38
  5.1 Telefonatat 38
  5.2 Pyetësorët 40

6. Strategjitë e Përdorura për Problemet Ligjore 41
6.1 Telefonatat 41
6.1.1 Faktorët Demografikë dhe Socioekonomikë që Influencojnë Përgjigjjet ndaj Problemeve Ligjore 43
6.1.2 Faktorët Logjistikë që Influencojnë Përgjigjet ndaj Problemeve Ligjore 45
6.2 Pyetësorët 47
6.2.1 Faktorët Demografikë dhe Socioekonomikë që Influencojnë Përgjigjjet ndaj Problemeve Ligjore 49
6.2.2 Faktorët Logjistikë që Influencojnë Përgjigjet ndaj Problemeve Ligjore 51
7. Finalizimi i Problemeve Ligjore 52
7.1 Telefonatat 52
7.1.1 Faktorët që Influencojnë Zgjidhjen e Problemeve Ligjore 54
7.2 Pyetësorët 56
7.2.1 Faktorët që Influencojnë Zgjidhjen e Problemeve Ligjore 57
8. Konkluzione: Një Qasje Tërësore ndaj Aksesit në Drejtësi 59
Aneksi 1 62
Kampioni i Plotë nga Telefonatat 62
Kampioni i Plotë nga Pyetësorët 67
Aneksi 2 72
Struktura e Telefonatave 72
Struktura e Pyetësorëve 74
Aneksi 3 77
Intervista 77
Fokus Grupet 84
Referenca 89

Lista e Tabelave

Tabela 1: Shpërndarja e frekuencës kumulative për përhapjen e problemeve ligjore (Telefonatat)........... 24
Tabela 2: Problemet ligjore sipas grupit (Telefonatat) 27
Tabela 3: Përmbledhje e regresionit përsa i përket ndeshjes me probleme ligjore (Telefonatat) 28
Tabela 4: Përmbledhje e regresionit përsa i përket ndeshjes me probleme ligjore lidhur me të drejtat (Telefonatat).......... 29
Tabela 5: Përmbledhje e regresionit përsa i përket ndeshjes me probleme ligjore lidhur me familjen (Telefonatat).......... 31
Tabela 6: Përmbledhje e regresionit përsa i përket ndeshjes me probleme ligjore lidhur me punësimin (Telefonatat).......... 31
Tabela 7: Shpërndarja e frekuencës kumulative për përhapjen e problemeve ligjore (Pyetësorët) 33
Tabela 8: Problemet ligjore sipas grupit (Pyetësorët).......... 33
Tabela 9: Përmbledhje e regresionit përsa i përket ndeshjes me probleme ligjore lidhur me krimet (Pyetësorët) 34
Tabela 10: Përmbledhje e regresionit përsa i përket ndeshjes me probleme ligjore lidhur me familjen (Pyetësorët) 35
Tabela 11: Përmbledhje e regresionit përsa i përket ndeshjes me probleme ligjore lidhur me pronën (Pyetësorët) 36
Tabela 12: Përmbledhje e regresionit përsa i përket ndeshjes me probleme ligjore lidhur me paratë (Pyetësorët) 36
Tabela 13: Përmbledhje e regresionit përsa i përket ndeshjes me probleme ligjore lidhur me punësimin (Pyetësorët) 37
Tabela 14: Lloji i përgjigjes ndaj problemeve ligjore (Telefonatat) 42
Tabela 15: Përmbledhje e regresionit përsa i përket përgjigjjeve ndaj problemeve ligjore (Telefonatat) .. 44
Tabela 16: Lloji i përgjigjes ndaj problemeve ligjore (Pyetësorët).......... 48
Tabela 17: Përmbledhje e regresionit përsa i përket përgjigjjeve ndaj problemeve ligjore (Pyetësorët).... 50
Tabela 18: Përmbledhje e regresionit përsa i përket finalizimit të problemeve ligjore (Telefonatat)......... 55
Tabela 19: Përmbledhje e regresionit përsa i përket finalizimit të problemeve ligjore (Pyetësorët) 58

Lista e Figurave

Figura 1: Mostra e përftuar nga telefonatat sipas grupmoshave dhe gjinisë 13
Figura 2: Mostra e përftuar nga telefonatat sipas statusit të punësimit dhe edukimit 13
Figura 3: Mostra e përftuar nga telefonatat sipas etnisë dhe statusit të paaftësisë 14
Figura 4: Mostra e përftuar nga pyetësorët sipas grupmoshave dhe gjinisë 15
Figura 5: Mostra e përftuar nga pyetësorët sipas statusit të punësimit dhe edukimit 16
Figura 6: Mostra e përftuar nga pyetësorët sipas etnisë dhe statusit të paaftësisë 16
Figura 7: Përhapja e problemeve ligjore (Telefonatat) 24

Figura 8: Efekte negative shkaktuar nga Problemet Ligjore (Telefonatat) ... 38
Figura 9: Pasojat negative të problemeve ligjore sipas grupit të problemit (Telefonatat) ... 39
Figura 10: Efekte negative shkaktuar nga Problemet Ligjore (Pyetësorët) ... 40
Figura 11: Pasojat negative të problemeve ligjore sipas grupit të problemit (Pyetësorët) ... 41
Figura 12: Përgjigjjet ndaj problemeve ligjore sipas grupit të problemeve (Telefonatat) ... 43
Figura 13: Arsyet për të mos kërkuar ndihmë ligjore (Telefonatat) ... 46
Figura 14: Informacion mbi institucionet që ofrojnë ndihmë ligjore falas (Telefonatat) ... 47
Figura 15: Përgjigjjet ndaj problemeve ligjore sipas grupit të problemeve (Pyetësorët) ... 49
Figura 16: Arsyet për të mos kërkuar ndihmë ligjore (Pyetësorët) ... 51
Figura 17: Informacion mbi institucionet që ofrojnë ndihmë ligjore falas (Pyetësorët) ... 52
Figura 18: Zgjidhja e problemeve ligjore (Telefonatat) ... 53
Figura 19: Zgjidhja e problemeve ligjore sipas grupit të problemeve (Telefonatat) ... 54
Figura 20: Zgjidhja e problemeve ligjore (Pyetësorët) ... 56
Figura 21: Zgjidhja e problemeve ligjore sipas grupit të problemeve (Pyetësorët) ... 57

Lista e Fotove

Foto 1: Fier, 13 tetor 2017 ... 84
Foto 2: Rrëshen, 18 tetor 2017 ... 85
Foto 3: Laç, 12 janar 2018 ... 86
Foto 4: Shkodër, 12 janar 2018 ... 87
Foto 5: Elbasan, 16 janar 2018 ... 88

Parafjalë

Ky raport u përgatit dhe u publikua nga Shërbimi Ligjor Falas Tiranë (TLAS), në bashkëpunim me Rrjetin e Studentëve të Drejtësisë në Europë (ELSA) me mbështetjen e Agjencisë së Shteteve të Bashkuara për Zhvillim Ndërkombëtar (USAID), si një nga kornizat e para teorike për vlerësimin e nevojave ligjore në Shqipëri. Që nga viti 1999, TLAS është përpjekur të mbështesë barazinë dhe paanshmërinë në sistemin e drejtësisë dhe të përmirësojë aksesin në drejtësi, sidomos për njerëzit me vështirësi sociale dhe ekonomike. Ky anketim mund të përdoret nga kërkuesit shkencorë, vendimmarrësit politikë, komuniteti i profesionistëve të lidhur me ligjin dhe nga individë të tjerë të interesuar për vlerësimin e nevojave ligjore dhe aksesin në drejtësi.

Vlerësimi i nevojave ligjore mund të shikohet si një mjet i vlefshëm për të mbështetur paanshmërinë dhe barazinë në sistemin e drejtësisë dhe për të përmirësuar aksesin në drejtësi për personat më vulnerabël. Kjo anketë merr një rëndësi të veçantë në kuadër të reformës së re në drejtësi, e cila ndërmjet të tjerave, përpiqet të rregullojë situatën e pabarazisë dhe padrejtësisë që ka mbuluar vendin tonë të paktën në tri dekadat e fundit. Ky studim analizon përhapjen dhe natyrën e problemeve ligjore, rrugët e ndërmarra për zgjidhjen e tyre dhe grupet demografike që vuajnë më së shumti peshën e çështjeve ligjore. Qëllimi përfundimtar është të ofrojmë të dhëna të mbështetura në statistika të vlefshme për të informuar dhe përcaktuar drejtimin për politikat e ofrimit të ndihmës juridike dhe aksesit në drejtësi në Shqipëri.

Për shkak të mungesës së informacionit, hasëm vështirësi të ndryshme për realizimin e projektit, i cili përdor metoda të larmishme kualitative dhe kuantitative. Të vetmet të dhëna të gjendshme për krahasim vijnë nga Instituti i Statistikave së Shqipërisë (INSTAT), arkivat e gjykatave të rretheve dhe arkiva e TLAS. Gjetjet tona përputhen përafërsisht me të dhënat ekzistuese, por i shtojnë mbulim dhe thellësi vlerësimit të nevojave ligjore.

1. Objektivi

Ofrimi i shërbimeve ligjore në cilindo territor kërkon si fillim një pikturë të përgjithshme të problemeve ligjore me të cilat njerëzit ndeshen dhe strategjitë që ata përdorin. Në këtë drejtim, kjo është një nga anketimet e para që përpiqet t'i përgjigjet pyetjeve kryesore që lidhen me kuptimin e nevojave ligjore në Shqipëri duke vlerësuar problemet ligjore, natyrën e tyre dhe përgjigjet përkatëse të popullsisë. Nëpërmjet telefonatave dhe pyetësorëve, ky raport analizon:

1. përhapjen e problemeve ligjore ndër njerëzit me probleme ekonomike.
2. natyrën e problemeve ligjore ndër njerëzit me probleme ekonomike dhe njerëzit që kanë hasur të paktën një problem ligjor në 12 muajt e fundit.
3. strategjitë e përdorura nga të dy këto grupe në përgjigje të këtyre çështjeve.
4. llojin e ndihmës juridike së kërkuar për problemin/et dhe arsyet e kësaj zgjedhje.
5. përfundimin e problemit/eve ligjor/e.
6. pasojat e këtij problemi apo këtyre problemeve në jetën e përditshme.
7. influencën që faktorë të ndryshëm demografikë apo socioekonomikë, si mosha, gjinia, statusi i punësimit, etj., kanë në pikat e mësipërme.

1.1 Gjetjet Kryesore

Megjithëse do t'i prezantojmë me detaje gjetjet në kapitujt në vazhdim, disa nga zbulimet më të rëndësishme të këtij studimi janë:

1. Njerëzit me probleme ekonomike janë veçanërisht vulnerabël ndaj problemeve ligjore. Pothuaj 70% e subjekteve të kampionit tonë kanë deklaruar që janë përballur me të paktën një problem ligjor gjatë vitit të fundit.
2. Njerëzit me probleme ekonomike vuajnë veçanërisht nga probleme ligjore të lidhura me të drejtat (përfshirë këtu probleme me regjistrimin në gjendjen civile, ndihmën ekonomike, apo banesat sociale), familjen (përfshirë këtu çështje divorci apo përgjegjësie prindërore) dhe punësimin. Këto tri fusha mbulojnë më shumë se 70% të gjithë problemeve të identifikuara nëpërmjet bisedave telefonike.

3. Në mes njerëzve në vështirësi ekonomike, grupet më vulnerabël ndaj problemeve ligjore janë indivitët me aftësi të kufizuar dhe komuniteti Roma.
4. Në mes njerëzve që kanë ndeshur të paktën një problem ligjor përgjatë vitit të kaluar, çështjet më të përhapura janë ato që lidhen me krime apo familjen, kurse më të rrallat lidhen me të drejtat, shkaktimin e dëmit dhe banimin.
5. 95% e njerëzve me vështirësi ekonomike që janë përballur me një problem ligjor vitin e kaluar vlerësojnë që ky problem ka pasur pasoja negative në jetën e tyre të përditshme. Nga këta, pothuaj çereku i ka vlerësuar këto pasoja si të rënda.
6. Sipas pyetësorit, 85% e njerëzve që kanë ndeshur një problem vitin e kaluar kanë përjetuar ndërlikime si pasojë dhe 22% e tyre janë klasifikuar si të rënda.
7. Nga njerëzit me vështirësi ekonomike, vetëm 26% e subjekteve kanë kërkuar ndihmë ligjore për problemin ose problemet e tyre. Të tjerët ose janë mbështetur në strategji të ndërtuara vetë (26%) ose nuk kanë bërë asgjë në përgjigje të problemit të tyre (48%).
8. Përsa i përket pikës 7), grupet që priren të mos kërkojnë ndihmë ligjore janë komuniteti Roma, personat që s'kanë mbaruar gjimnazin, të papunët dhe njerëz që nuk banojnë në Tiranë.
9. Përsa i përket pikës 7), mungesa e burimeve financiare shpjegon 61% të rasteve për të cilat ndihma juridike nuk është kërkuar. Nga ana tjetër 30% e subjekteve në fjalë nuk e kërkojnë ndihmën ligjore për shkak të mungesës së besimit në institucionet përkatëse (duke përfshirë avokatët privatë, avokatët kryesisht dhe OJQ-të që ofrojnë ndihmë ligjore falas).
10. Përsa i përket pikës 9), më shumë se 63% e individëve qe nuk kërkojnë ndihmë ligjore për shkak të mungesës së burimeve financiare nuk janë në dijeni (ose kanë njohuri të limituara për proçesin) të mundësive për të përfituar ndihmë juridike falas nga shteti ose OJQ përkatëse.
11. Përqindjet e referuara në pikën 7) janë shumë të ndryshme për kampionin tjetër. Personat që kanë ndeshur të paktën një problem ligjor vitin e kaluar nuk kanë kërkuar ndihmë të jashtme për "vetëm" 42% të rasteve.
12. Përsa i përket pikës 11), grupet që më së shumti nuk kërkojnë asistencë ligjore janë komuniteti Roma, individë me të ardhura familjare nën mesataren e të ardhurave për frymë në Shqipëri dhe individë me aftësi të kufizuara.

13. Përsa i përket pikës 11), mungesa e burimeve financiare shpjegon 53% të rasteve për të cilat ndihma juridike nuk është kërkuar. Nga ky numër, përafërsisht 34% e të anketuarëve nuk kanë pasur dijeni (ose kanë pasur informacion të limituar) për mundësitë për të përfituar ndihmë juridike falas nga shteti ose OJQ-të përkatëse.
14. Nga kampionimi i njerëzve me vështirësi ekonomike rezulton se treçereku i tyre nuk kanë qenë në gjendje të zgjidhin asnjë nga problemet ligjore të ndeshura në 12 muajt e fundit.
15. Nga njerëzit me vështirësi ekonomike, grupet më me shumë mundësi për të mos zgjidhur problemet e tyre ligjore janë njerëzit që nuk kërkojnë ndihmë juridike, individët që nuk kanë përfunduar gjimnazin dhe komuniteti Roma.

2. Struktura e Raportit

Ky studim është ndërtuar në mënyrën që shpjegohet më poshtë. Kapitulli tjetër shpjegon metodologjinë, duke përfshirë mënyrat e mbledhjes dhe analazimit të të dhënave. Kapitulli 4 prezanton një përmbledhje mbi përhapjen e problemeve ligjore, natyrën e tyre dhe faktorët që i influencojnë. Kapitulli 5 analizon pasojat negative që këto probleme kanë shkaktuar në jetët e të të anketuarve. Më tutje, studimi shqyrton strategjitë e përdorura nga subjektet e këtyre kampioneve për të përballuar këto shqetësime ligjore. Kapitulli i shtatë vlerëson finalizimin e këtyre problemeve dhe faktorët që ndikojnë këto përfundime. Kapitulli 8 përmbyll duke ofruar një afrim gjithëpërfshirës për nxitjen e barazisë dhe paanshmërisë në sistemin e drejtësisë.

3. Metodologjia

Ky studim përfshin përafërsisht 1000 (1007) telefonata dhe 1000 (1002) pyetësorë, të cilat u administruan përgjatë periudhës tetor-dhjetor 2018.

3.1 Kampionimi

3.1.1 Telefonatat

Të 1007 të intervistuarit u zgjodhën nëpërmjet një proçesi kampionimi “ortek bore.” Ky lloj kampionimi i referohet një teknike të zgjedhjes së mostrës në mënyrë jo të rastësishme ku subjektet e tjerë identifikohen me ndihmën e një grupi të vogël fillestar. Me fjalë të tjera, studiuesi pyet subjektet e tij të parë për informacion rreth të njohurve të tij apo saj të cilët mund t’i shtohen mostrës. Këto të fundit gjithashtu pyeten rreth të njohurve të tyre dhe ky proçes zinxhir vazhdon dhe i ngjan gjithmonë e më shumë një orteku bore.

Grupi ynë fillestar përbëhej nga klientë të TLAS, të cilët duke parë që nuk janë në gjendje të paguajnë për ndihmën ligjore që i nevojitet klasifikohen automatikisht si individë me vështirësi ekonomike. Ne i pyetëm ata për numrat e telefonit të tre të njohurve të tyre, të cilët ata mund t’i klasifikonin në mënyrë intuitive si me probleme ekonomike. Këta të fundit u kontaktuan the u pyetën nëse mund të përballonin ekonomikisht një problem ligjor (nëse do të kishin një) dhe në rast të një përgjigje negative u klasifikuan si individë me vështirësi ekonomike. Ky proçes u përsërit derisa arritëm të plotësonim një mostër pune prej afro 1000 të intervistuarish. Kontaktimi i çdo subjekti të ri në të njëjtën mënyrë njihet statistikisht si kampionim “ortek bore” eksponencial jo-diskriminues.

Kjo metodë e zgjedhjes së mostrës lejon vlerësimin e problemeve dhe nevojave ligjore të një prej grupeve më vulnerabël në shoqëri (Currie, 2005; Dale, 2009; Legal Services Corporation, 2017). Sidoqoftë, kjo metodë kampionimi ka kufizime të caktuara. Pikë së pari, ajo është nga natyra jo përfaqësuese e popullsisë së përgjithshme duke qenë se pasqyron popullsinë e njerëzve me vështirësi ekonomike. Së dyti, subjektet janë vetëzgjedhur — ne i besojmë gjykimit të tyre për aftësinë financiare për të përballuar një proçes gjyqësor— dhe janë jashtë kontrollit të studiuesit. Me fjalë të thjeshta autorët e këtij studimi kanë marrë për bazë vlerësimin e të intervistuarve rreth statusit të tyre ekonomik.

Arsyet për këtë zgjedhje janë të trefishta. Ashtu siç u tha më lart, ky lloj kampionimi mundëson vlerësimin e parë të nevojave ligjore të personave me vështirësi ekonomike në Shqipëri.[1] Së dyti, të dhënat e INSTAT-it nuk janë të mjaftueshme për të saktësuar një kampion

---

[1] Përsa i përket lejimit të vetëzgjedhjes së subjekteve, vendimi u mor në bazë të arsyetimeve logjistike. Për të pasur një mostër të kontrolluar të individëve me vështirësi ekonomike do të na duhej të merrnim të dhëna nga zyrat e punës. Sidoqoftë, kjo metodë mund të krijonte kampione jo të përshtatshme duke parë që njerëz të varfër shpesh nuk regjistrohen dhe ata që regjistrohen shpesh nuk mund të klasifikohen si të varfër. Për shembull, nga eskperienca e TLAS, ne dimë se një numër i madh i komunitetit Roma nuk regjistrohen në këto zyra.

rastësor përsa i përket faktorëve kyç demografikë dhe socioekonomikë. INSTAT ofron informacion mbi këto aspekte në mënyrë të veçantë por jo të kombinuar, psh., ne mund të dimë numrin e personave të gjinisë femërore apo të papunëve në Republikën e Shqipërisë, por nuk kemi informacion mbi numrin e femrave të papuna me shkollim të lartë.

Së treti, një kampionim i rastësishëm përfaqësues i gjithë popullsisë nuk ishte i mundur për arsye logjistike. Kompanitë e telefonive celulare në Shqipëri nuk japin informacion mbi numrat e klientëve të tyre, ndaj e vetmja mënyrë për të realizuar thirrje të rastësishme ishte me anë të telefonave fiks. Në këtë drejtim, provuam një studim pilot në shtator 2018, i cili dështoi të prodhonte një rezultat të kënaqshëm. Numëratori telefonik nuk është përditësuar në vitet e fundit dhe përqindja e përgjigjeve ishte poshtë 40%. Numri i ulët i përgjigjeve mund të krijojë kampione jo përfaqësuese (Smith 2009). Në rastin tonë, rreziku ishte ai i prodhimit të një mostre që nënvlerësonte numrin e njerëzve me vështirësi ekonomike. Duke qenë se numëratori nuk ishte përditësuar, të anketuarit do duhet të ishin residentë në një shtëpi për më shumë se 1 vit, e cila nënkupton një lloj stabiliteti ekonomik. Për më tepër, duke qenë se telefonat fiks janë të lidhur me një adresë dhe identitet specifik, subjektet u shfaqën hezitues për të dhënë informacion sensitiv, sidomos të lidhur me të ardhurat dhe pasurinë e tyre.[2] Në fakt, asnjë nga të pyeturit e këtij studimi pilot nuk pranoi të kishte hasur probleme ligjore përgjatë 12 muajve të fundit.

Duke u nisur nga këto vështirësi, ne vlerësuam kampionimin "ortek bore" eksponencial jo-diskriminues si strategjinë më të mirë të mundshme. Sidoqoftë, është e rëndësishme të kuptojmë limitimet e këtij lloj kampionimi gjatë analizës të të dhënave. Ne plotësuam 1007 telefonata të suksesshme me një përqindje përgjigjesh prej 92% (nga 1095 telefonata totale). Karakteristikat e mostrës së prodhuar nga telefonatat dhe struktura e telefonatave mund të gjenden përkatësisht në Anekset 1 dhe 2. Grafikët e mëposhtëm japin një pamje të përgjithshme të kësaj mostre.

[2] Ndërkohë që përqindja e ulët e përgjigjeve nuk lejon për kampionim rastësor të thjeshtë, mungesa e të dhënave të plota nga INSTAT dhe hezitimi i të anketuarve për të ofruar informacion sensitiv nuk lejon formimin e mostrave të stratifikuara. Si përfundim, kampionimi rastësor ishte i pamundur.

Figura 1: Mostra e përftuar nga telefonatat sipas grupmoshave dhe gjinisë

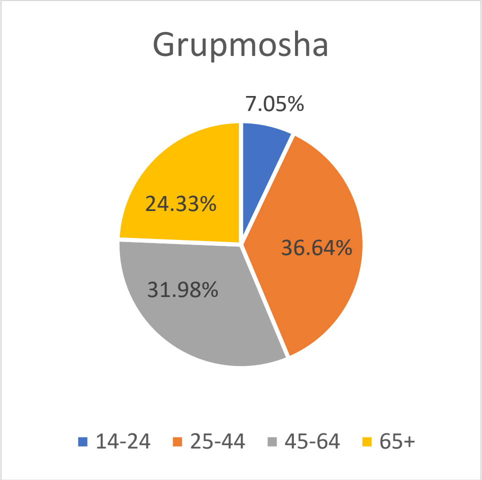

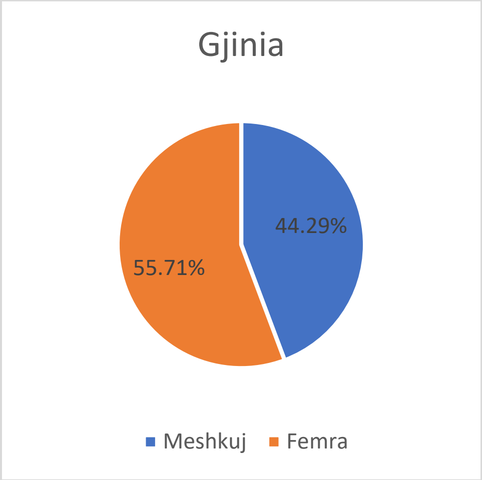

Figura 2: Mostra e përftuar nga telefonatat sipas statusit të punësimit dhe edukimit

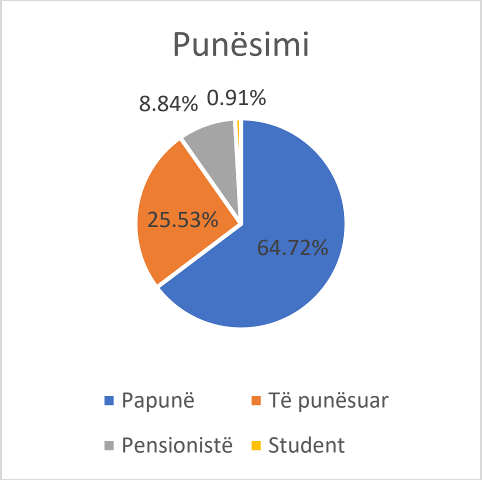

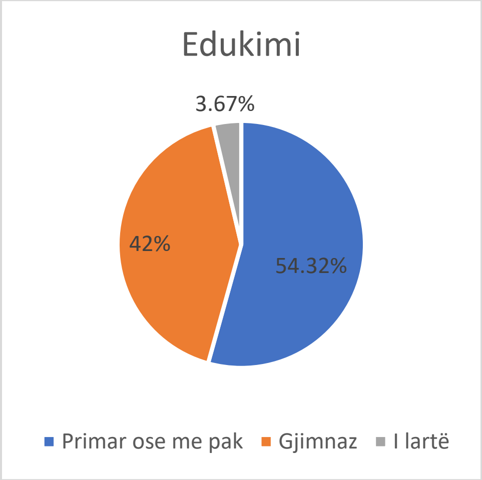

Figura 3: Mostra e përftuar nga telefonatat sipas etnisë dhe statusit të paaftësisë

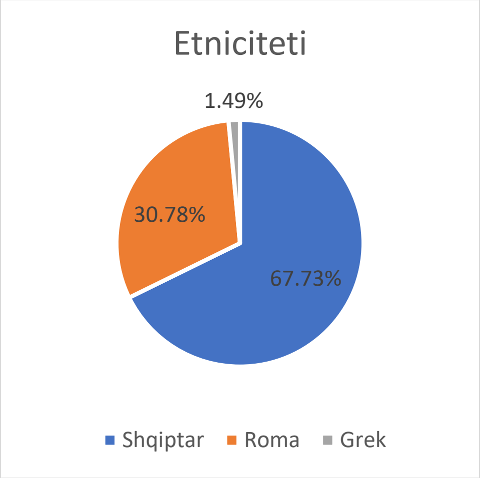

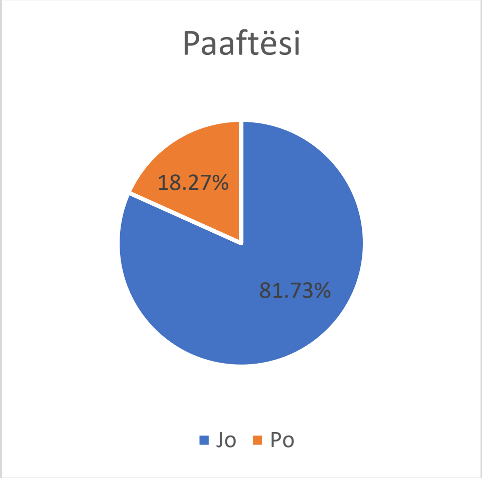

3.1.2 Pyetësorët

1002 pyetësorë u shpërndanë në gjykatat kryesore të rretheve, Berat, Durrës, Elbasan, Fier, Korçë, Shkodër, Tiranë, Vlorë, sipas madhësisë së qarqeve (sipas të dhënave të INSTAT).[3] Ky është një shembull i kampionimit të përshtatshëm, i cili është veçanërisht i dobishëm për studime pilot — pavarësisht se ne jemi të bindur që studimi ynë përfaqëson një vlerësim të plotë të nevojave dhe problemeve ligjore në Shqipëri, ai mbetet një nga orvatjet e para serioze në këtë fushë dhe përpjekje të mëtejshme do të jenë të nevojshme në të ardhmen.

Duke parë që pyetësorët u shpërndanë nëpër gjykatat e rretheve, është e qartë që një shumicë dërrmuese e subjekteve do të ishin përballur me probleme ligjore kohët e fundit. Prandaj, duke qenë të vetëdijshëm se kampioni mund të ishtë tepër i anshëm përsa i përket pyetjes mbi përhapjen e problemeve ligjore, ne vendosëm që t'a hiqnim këtë të fundit si variabël përgjigje — seksioni 3.4.1 shpjegon më me detaje se ç'janë këto lloj variablash. Në fakt, pyetja e 11 e pyetësorit (kontrollo Aneksin 2) eleminon nga mostra ato subjekte që nuk kanë ndeshur të paktën një problem ligjor në 12 muajt e fundit.

Për të shmangur grumbullimet në kampionim (psh. të pyesësh njerëz të së njëjtës familje që ndeshen me të njëjtin problem ligjor), ne përdorëm një përshtatje të kampionimit sistematik.

[3] Berat 53 subjekte, Durrës 115, Elbasan 115, Fier 122, Korçë 87, Shkodër 84, Tiranë 349, Vlorë 77.

“Kampionimi sistematik është një tip i kampionimit të rastësishëm në të cilin subjektet nga një popullsi më e madhe zgjidhen sipas një pikë fillestare të rastësishme dhe një intervali fiks. Ky interval, i quajtur intervali i kampionimit, llogaritet duke pjesëtuar madhësinë e popullsisë me madhësinë e dëshiruar të mostrës. Kampionimi sistematik mendohet të jetë i rastësishëm nëse intervali përcaktohet më parë dhe pika e fillimit është e rastësishme”(Gravetter and Wallnau, 2012, p.39). Në rastin tonë, sidoqoftë, ne nuk mund të përcaktonim paraprakisht madhësinë e popullsisë, dmth., individët që janë ndeshur me të paktën një problem ligjor në 12 muajt e fundit, ndaj zgjodhëm arbitrarisht një interval kampionimi të barabartë me 4. Ky interval kampionimi nënkupton që një në katër individë që futen në gjykatën përkatëse i kërkohet të plotësojë pyetësorin.

Karakteristikat e mostrës së prodhuar nga pyetësorët dhe struktura e pyetësorëve mund të gjenden përkatësisht në Anekset 1 dhe 2. Grafikët e mëposhtëm japin një pamje të përgjithshme të kësaj mostre.

Figura 4: Mostra e përftuar nga pyetësorët sipas grupmoshave dhe gjinisë

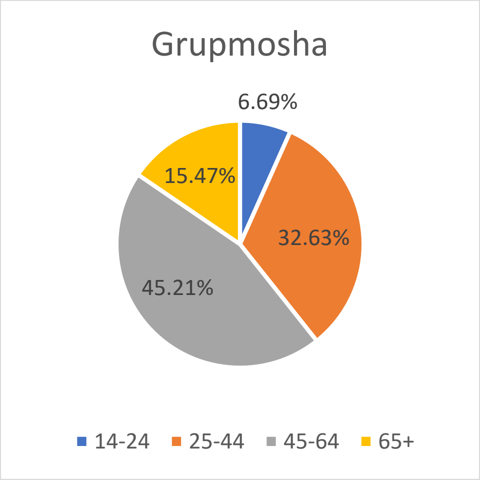

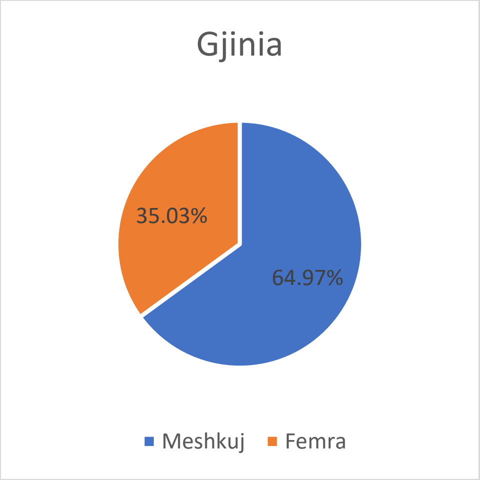

Figura 5: Mostra e përftuar nga pyetësorët sipas statusit të punësimit dhe edukimit

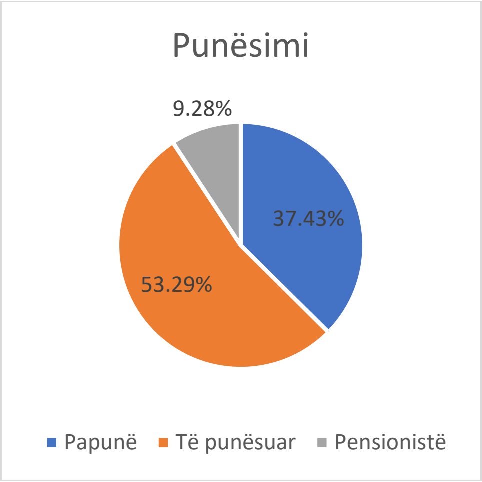

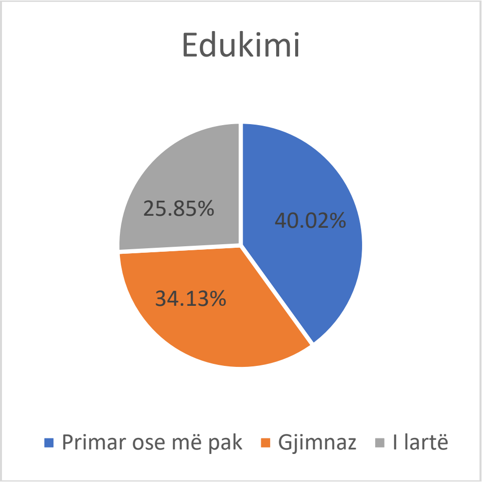

Figura 6: Mostra e përftuar nga pyetësorët sipas etnisë dhe statusit të paaftësisë

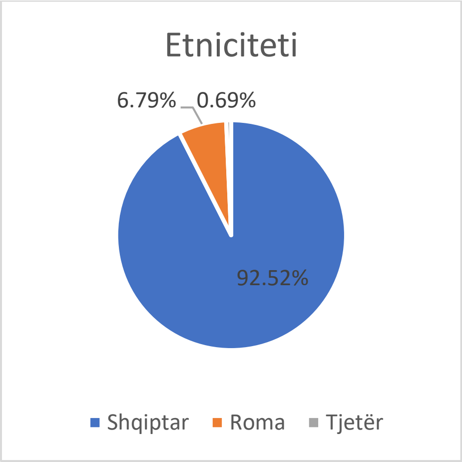

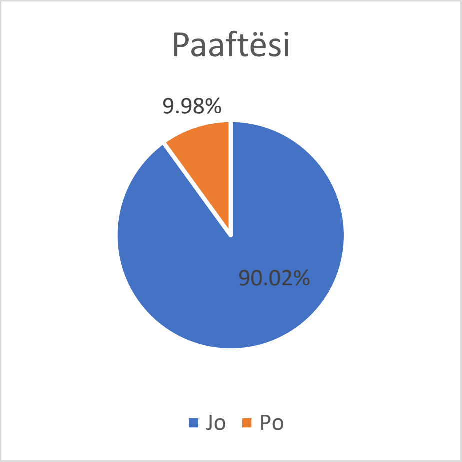

3.2 Periudha e Referimit

Periudha e referimit nënkupton kohën e marrë në konsideratë për anketën, dmth., sa i vjetër mund të jetë një problem ligjor për t'u përfshirë në anketë. Ne kemi zgjedhur një periudhë referimi të barabartë me një vit, për të shmangur, në njërën anë nënvlerësimin e problemeve ligjore, për shkak të harresave (të cilat janë më të shpeshta për periudha më të gjata referimi), dhe, në tjetrën, matjen e problemeve të reja në vend të ekzistencës së problemeve ligjore (për

periudha më të shkurtra referimi). Në këtë aspekt, studimi ynë ndjek metodën e përdorur nga Coumarelos and Ramsey (2012).

3.3 Klasifikimi i Problemeve Ligjore

Telefonatat dhe pyetësorët lejojnë subjektet të përshkruajnë problemin (apo problemet) e hasur ligjor me fjalët e tyre. Kjo zgjedhje bëhet për të shmangur nën-raportimin e problemeve duke qenë se disa individë mund të mos kenë mjaftueshëm informacion për të klasifikuar në mënyrë të saktë problemin apo problemet që ndeshin (nëse ne do t'i ofronim një grup të limituar alternativash rreth natyrës së problemit). Sidoqoftë, për motive statistikore — mbledhje dhe përpunim i të dhënave — ne i kemi klasifikuar çështjet përkatëse në tetë grupe:

1. Krime (Vepra penale)
    a. Të akuzuar
        i. Dhuna në Familje
        ii. Ndërtim i Paligjshëm
        iii. Vjedhje
        iv. Tjetër
    b. Viktima
        i. Dhuna në Familje
        ii. Vjedhje
        iii. Tjetër
2. Punësimi
    a. Zgjidhje e Kontratës së Punës
    b. Kushtet e Punës
    c. Tjetër
3. Familja

    a. Kujdestari e Fëmijës
    b. Divorci
    c. Përgjegjësia Prindërore
    d. Tjetër
4. Banimi
    a. Qira
    b. Tjetër
5. Para
    a. Falimentimi
    b. Hua
    c. Trashëgimi
    d. Tjetër
6. Shkaktim Dëmi
7. Prona
8. Të drejta
    a. Regjistrim Civil
    b. Ndihmë Ekonomike
    c. Tjetër

3.4 Analiza e të Dhënave

Të dhënat e mbledhura nga anketa u përpunuan duke përdorur metoda të statistikës përshkruese dhe inferenciale. Statistika përshkruese i referohet prezantimit të të dhënave të mbledhura në një mënyrë të qartë dhe të organizuar, psh., grafikët në seksionet 3.1.1 dhe 3.1.2 Në anën tjetër, statistika inferenciale përfshin të gjithë ato metoda që përdorin të dhënat e

kampionit për të nxjerrë përfundime mbi parametrat e popullsisë, dmth., sa e mundur është që efektet e gjetura në një mostër të pasqyrojnë realisht ato të popullsisë dhe jo gabime të kampionimit.[4]

Është e nevojshme të rikujtojmë se ky studim nuk analizon popullsinë e Republikës së Shqipërisë duke parë që nuk është e mundur marrja e një mostre të rastësishme të kësaj popullsie. Gjetjet tona janë të rëndësishme për individët të vetë-identifikuar në vështirësi ekonomike dhe ata që janë ndeshur me të paktën një problem ligjor në vitin e fundit. Metoda e statistikës inferenciale e përdorur në këtë raport është një tip i analizës multivariabël (dmth., analizë që përfshin më shumë se një variabël shpjeguese) i cili njihet si regresion binar logjistik.

3.4.1 Analiza Multivariabël

Konceptualisht analizat multivariabël vlerësojnë marrëdhënien midis më shumë se dy variablash. Në këtë pikë është e nevojshme të largohemi për pak nga tema e studimit dhe të sqarojmë disa pika kyçe lidhur me variablat e pavarura dhe të varura.

Studiesit shpesh analizojnë sesi një ose më shumë variabla ndikojnë të tjerat. Për shembull, ekonomistët mund të duan të vlerësojnë efektin që një taksë mund të ketë mbi investimet, politologët, efektin e një sistemi elektoral mbi stabilitetin politik, e kështu me rradhë. Variablat që influencojnë, psh., madhësia e taksës apo tipi i sistemit elektoral, njihen si variabla të pavarura, shpjeguese ose ekzogjene. Nga ana tjetër, variablat që influencohen, psh., sasia e investimeve apo stabiliteti politik, referohen si variabla të varura, përgjigje ose endogjene. Duke përdorur metoda të ndryshme statistikore, psh., analizat multivariabël ose bivariabël (me dy variabla), kërkuesi mund të shqyrtojë marrëdhëniet midis këtyre variablave.

Sidoqoftë, këto emërtime vendosen në mënyrë arbitrare dhe përdoren për të qartësuar punën e kërkuesit. Statistika inferenciale mund të vlerësojë vetëm korrelacionin midis variablave, dmth., sa shumë këto variabla lëvizin së bashku përkundrejt sa levizin veçmas. Pyetjes se kush është variabli i varur (pasoja) dhe kush janë të pavarurit (shkaqet) mund t'i përgjigjemi vetëm duke përdorur llogjikën dhe literaturën ekzistuese. Për shembull, një analizë

[4] Gabimet në kampionim nuk janë probleme që mund të shmangen nga kërkuesi. Jo të gjitha mostrat që merren nga një popullsi e caktuar janë të njëjtë, ose dhe të ngjashëm, prandaj gabimi në kampionim reflekton mundësinë e zgjedhjes, në mënyrë të pavullnetshme, të një mostre shumë të rrallë që nuk përfaqëson popullsinë përkatëse.

bivariabël mund të tregojë se një tip sistemi elektoral është shumë i lidhur me stabilitetin politik, por nuk mund të përcaktojë nëse është ky sistem që nxit stabilitetin apo anasjelltas.

Për t'u kthyer mbrapsht në studimin tonë, ne duam të vlerësojmë sesi disa faktorë demografikë dhe socioekonomikë ndikojnë në përhapjen e problemeve ligjore, natyrën e këtyre problemeve, strategjitë e përdorua si përgjigje dhe finalizimin e tyre. Fatmirësisht, në këtë rast, klasifikimi i variablave në të varura dhe të pavarura është i lehtë dhe nuk kërkon informacion shtesë përveç logjikës së përgjithshme, dmth., është e arsyeshme të mendojmë që mosha, gjinia, edukimi ose etnia mund të ndikojë në përhapjen e çështjeve ligjore dhe jo anasjelltas.

Analizat multivariabël mund të marrin forma të ndryshme, duke përfshirë ato lineare, log-lineare, MANOVA, etj. Në princip, ato i përgjigjen së njëjtës pyetje, sa shumë variablat në fjalë lëvizin së bashku dhe jo veçmas. Ndryshimet midis këtyre metodave lidhen me supozimet që ato pranojnë. Për shembull, analiza lineare multivariabël, që ka numrin më të madh të supozimeve, kërkon marrëdhënie lineare midis variablash, shpërndarje normale të mbetjeve, homoskedasticitet dhe mungesë multikolineariteti.[5]

Ky studim përdor regresione binare logjistike për dy arsye. Pikë së pari, ky lloj regresioni nuk kërkon shumë nga supozimet kyçe të regresionit linear, psh., marrëdhënie lineare, shpërndarje normale të mbetjeve apo homoskedasticitet.[6] Gjithsesi, regresioni binar logjistik kërkon që variabli i varur të jetë binar (më shumë mbi këtë pjesë në paragrafet në vazhdim), matjet (dmth. subjektet) të jenë të pavarura nga njëra-tjetra (kjo është përpjekur të arrihet me anë të kampionimit sistematik), mungesë multikolineariteti të theksuar (të cilin e testuam me anë të faktorëve që rrisin variancën) dhe një mostër relativisht të madhe (me më shumë se 100 subjekte apo matje).

Së dyti, zgjedhja e kësaj metode u ndikua nga niveli i matjes së variablave të përdorur. Një variabël mund të ketë katër lloj nivelesh matje: nominal, ordinal, interval, ose raport. Variablat me nivel matës nominal i referohen atyre variablave që mund të marrin vetëm një

---

[5] Nëse dikush është i interesuar për një përmbledhje të shkurtër mbi kuptimin dhe implikimet e këtyre kushteve, mund t'i hedhë një sy shpjegimit elegant të përgatitur nga Osborne and Waters (2002).

[6] Duke qenë se ky është një nga studimet e para (në mos i pari) që mbledh kësilloj të dhënash për këto popullsi (njerëz me vështirësi ekonomike apo ata që kanë hasur të paktën një problem ligjor vitin e fundit në Shqipëri), ne nuk kemi informacion të besueshëm për shpërndarjen e këtyre të dhënave, prandaj të pranuarit si të vërtetë të shumë hipotezave mbi këto popullsi mund të rezultonte e pasaktë.

numër të caktuar vlerash që nuk kanë një sens natyral renditje, psh., ngjyra e flokëve. Në anën tjetër, varibla me nivel matje ordinal mund të marrin vetëm një numër të caktuar vlerash por kanë një sens natyral renditje, psh., niveli i edukimit. Variablat që kanë nivel matje interval ose raport nuk janë të limituara, ose janë shumë pak të limituara, në shtrirjen e vlerave që mund të marrin — prandaj ato shpesh etiketohen si matje të vazhdueshme. I vetmi ndryshim midis këtyre dy kategorive (interval dhe raport) është caktimi i një zero në mënyrë arbitrare për variablat interval, psh., temperatura në Celsisus, dhe ekzistenca e një zero reale për variablat raport, psh., gjatësia.

Ashtu si u tha më lart, regresioni binar logjistik kërkon që variabla e varur të jetë binare. Një variabël binare mund të marrë vetëm dy vlera të mundshme, ndaj mund të jetë vetëm një variabël me nivel matje nominale. Raporti ynë përdor disa nga këto variabla, psh., përhapjen e problemeve ligjore (duke dalluar midis atyre që janë dhe atyre që nuk janë ndeshur me një çështje ligjore vitin e fundit), finalizimin e problemeve ligjore (nëse këto probleme janë zgjidhur apo jo), ndihmën ligjore (nëse është kërkuar ose jo). Një arsye shtesë për të përdorur regresion logjistik dhe jo linear lidhet me natyrën e variablave të pavarura. Regresionet lineare përdorin variabla të vazhdueshme dhe të gjitha variablat tona të pavarura janë diskrete (shikoni në seksionin 3.5 për më shumë detaje).

3.4.2 Intervistat dhe Fokus Grupet

Përtej vlerësimit kuantitativ të nevojave ligjore me anë të telefonatave dhe pyetësorëve, ky raport përfshin dhe një analizë kualitative të problemeve ligjore dhe zgjidhjeve të mundshme. Kjo analizë bazohet në pesë intervista me vendimmarrës të nivelit të lartë që janë të lidhur me sistemin e ofrimit të ndihmës juridike dhe pesë fokus grupe me aktorët dhe përfituesit kryesorë të kësaj ndihme. Intervistat u zhvilluan me Zv. Ministrin e Drejtësisë, Z. Toni Gogu, Ministren e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Znj. Ogerta Manastirliu, Zv. Kryetaren e Parlamentit, Znj. Vasilika Hysi, Sekretaren e Komisionit të Ligjeve, të Drejtave të Njeriut dhe Administrimit Publik në Parlament, Znj. Klotilda Ferhati dhe Drejtoreshën e Agjencisë Shtetërore për të Drejtat dhe Mbrojtjen e Fëmijëve, Znj. Ina Verzivolli. Nga ana tjetër, fokus grupet u zhvilluan në Fier, Rrëshen, Laç, Shkodër dhe Elbasan. Detajet e këtyre intervistave dhe fokus grupeve mund të gjenden në Aneksin 3.

3.5 Zgjedhja e Variablave të Pavarura

Si variabla të pavarura (shpjeguese), ky studim përdor shtatë indikatorë demografikë dhe socioekonomikë për secilin model, dmth., për individët që kanë hasur të paktën një problem ligjor vitin e fundit dhe për individët në vështirësi ekonomike. Në rastin e parë, ne përdorim moshën, gjininë, statusin e punësimit, nivelin e edukimit, etnicitetin, statusin e paaftësisë dhe nivelin e të ardhurave ekonomike në familje. Këta faktorë u zgjodhën për shkak të rëndësisë së përgjithshme (çdo njeri është i vlerësueshëm në këto indikatorë), por edhe për shkak të literaturës ekzistuese — studime për vende të tjera rreth vlerësimit të nevojave ligjore — sugjerojnë që këto aspekte influencojnë përhapjen dhe natyrën e problemeve ligjore, psh., Australia (Coumarelos and Ramsey, 2012), Bullgaria (Gramatikov, 2008), Kanadaja (Currie, 2005), Kina (Michelson, 2007), Hollanda (van Velthoven, 2004), Irlanda e Veriut (Dignan, 2006) dhe kështu e me rradhë.

Këto variabla të pavarura janë koduar në një mënyrë të caktuar. Variabli "moshë" mund të marrë katër vlera në bazë të grupmoshave 14-24 vjeç, 25-44, 45-64 dhe mbi 65 vjeç.[7] Gjinia është koduar si variabël binar më të vetmet vlera të mundshme, mashkull ose femër — megjithëse ne e kuptojmë që gjinia është një spektër me shumë vlera dhe anketat i lejuan subjekteve të vlerësonin gjininë e tyre në të gjitha mënyrat, mashkull dhe femër ishin të vetme matje të identifikuara. Statusi i punësimit u kodua si një variabël nominal duke dalluar midis të punësuarve, të papunëve, pensionistëve dhe studentëve. Niveli i edukimit u zhvillua natyrshëm si një variabël ordinal me tri kategori, persona pa diplomë gjimnazi, me diplomë gjimnazi por pa shkollë të lartë dhe me shkollë të lartë. Përsa i përket etnisë, subjektet u lejuan të përshkruanin identitetin e tyre kombëtar si ta cilësonin më të përshtatshme. Sidoqoftë, për shkak të përgjigjeve, etniciteti u kthye pothuajse në një variabël me dy kategori, Shqiptar dhe Roma. Në anën tjetër, statusi i paaftësisë dhe të ardhurat familjare u koduan si variabla binarë. Ky studim dallon midis njerëzve me të paktën një paaftësi dhe atyre që janë plotësisht "të shëndetshëm" dhe

[7] Ky variabël është koduar si diskret për të shmangur problemet që lindin kur regresionet binare logjistike operojnë me variabla të vazhdueshme dhe duke parë që të gjitha variablat e tjerë nuk ishin të vazhdueshëm u desh të përshtatnim moshën në këtë mënyrë.

midis individëve me të ardhura familjare nën mesataren (e matur si PBB i Shqipërisë për frymë)[8] dhe të atyre me të ardhura familjare mbi mesataren.[9]

Përsa i përket telefonatave, ne përdorëm të njëjtin set variablash, me ndryshimin e vetëm që zëvendësojmë nivelin e të ardhurave me vendbanimin e subjektit — do të ishte e pakuptimtë të përfshinim nivelin e të ardhurave si faktor shpjegues për një mostër të vetëzgjedhur si individë me vështirësi ekonomike. Vendbanimi i subjekteve i referohet qytetit në të cilin të anketuarit jetonin në kohën e intervistës dhe u kodua si binar, individë që banojnë në Tiranë dhe jashtë Tirane.

4. Përhapja e Problemeve Ligjore

4.1 Telefonatat

Të anketuarit u pyetën rreth problemeve ligjore që kishin hasur vitin e fundit. Nga 1007 subjekte, 695 (65%) pranuan të ishin ndeshur me të paktën një aksident që, sipas tyre, mund të krijonte ose kishte krijuar një problem ligjor. Në mes të këtij grupi regjistruam 563 individë (81%) me vetëm një problem ligjor, 77 (11.1%) me dy, 36 (5.2%) me tre dhe vetëm 19 (2.7%) persona kishin pasur katër ose më shumë çështje ligjore gjatë 12 muajve të fundit.

[8] (World Bank, 2017)
[9] Kodimi i këtij variabli ndikohet nga të njëjtat konsiderata si për variablin “moshë.”

Figura 7: Përhapja e problemeve ligjore (Telefonatat)

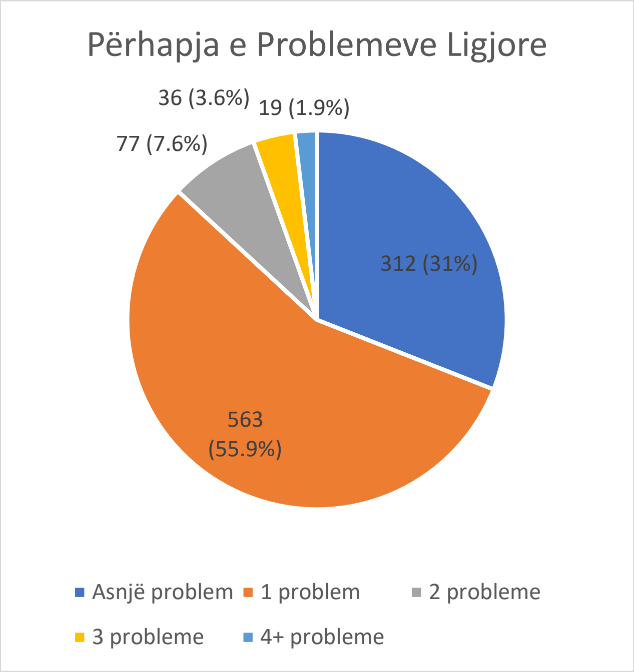

Tabela 1: Shpërndarja e frekuencës kumulative për përhapjen e problemeve ligjore (Telefonatat)

Nr. i problemeve për subjekt	Subjekte		Probleme	
	Nr.	Kumulativ %	Nr.	Kumulativ %
0	312	31		
1	563	86.9	563	61
2	77	94.5	154	77.7
3	36	98.1	108	89.4
4	7	98.8	28	92.4
5	5	99.3	25	95.1
6	3	99.6	18	97
7	4	100	28	100
Totali	1007		924	

Ashtu si tregon tabela më lart, një numër i vogël subjektesh mbajnë një numër disproporcionalisht më të madh të çështjeve ligjore të hasura. Për shembull, vetëm 5.5% e individëve të kësaj mostre kanë hasur më shumë se 2 probleme vitin e shkuar por eksperiencat e tyre përfshijnë pothuaj çerekun (22.3%) e gjithë grupit.

4.1.1 Klasifikimi i Problemeve Ligjore

Ashtu si u tha në kapitullin e tretë, ne lejuam të anketuarit të përshkruanin me fjalët e tyre problemin apo problemet ligjore, të cilët, më pas, u klasifikuan në një nga kategoritë e mëposhtme:

1. Krime (Vepra penale)
    a. Të akuzuar
        i. Dhuna në Familje
        ii. Ndërtim i Paligjshëm
        iii. Vjedhje
        iv. Tjetër
    b. Viktima
        i. Dhuna në Familje
        ii. Vjedhje
        iii. Tjetër
2. Punësimi
    a. Zgjidhje e Kontratës së Punës
    b. Kushtet e Punës
    c. Tjetër
3. Familja

    a. Kujdestari e Fëmijës
    b. Divorci
    c. Përgjegjësia Prindërore
    d. Tjetër
4. Banimi
    a. Qira
    b. Tjetër
5. Para
    a. Falimentimi
    b. Hua
    c. Trashëgimi
    d. Tjetër
6. Shkaktim Dëmi
7. Prona
8. Të drejta
    a. Regjistrim Civil
    b. Ndihmë Ekonomike
    c. Tjetër

Tabela më poshtë tregon kompozimin e 924 çështjeve ligjore sipas llojit të problemit. Kjo pasqyrë tregon sesi një numër shumë i madh rastesh janë të lidhura me çështje të familjes apo të drejtash. Shuma e këtyre dy kategorive përfshin 57.7% të gjithë grupit të rasteve të identifikuara me anë të telefonatave. Në njëfarë mënyre ky rezultat ishte i pritshëm duke qenë se mostra jonë përbëhet nga individë të vetëidentifikuar me vështirësi ekonomike. Duke parë numrin relativisht të madh të komunitetit Roma apo individëve me paaftësi në këtë kampion, çështje si regjistrimi

civil, ndihma ekonomike apo divorci priteshin të ishin shumë të përhapura. Nga ana tjetër, problemet më pak të ndeshura ishin ato të lidhura me paratë dhe banimin. Këto rezultate mund të shpjegohen nga mungesa e mundësive të subjekteve në mostrën tonë për të marrë borxh apo shtëpi me qera.

Tabela 2: Problemet ligjore sipas grupit (Telefonatat)

Grupi	Nr.	%
Krime	69	7.5
Punësimi	125	13.5
Familja	211	22.8
Banimi	23	2.5
Para	27	2.9
Shkaktim dëmi	52	5.6
Prona	95	10.3
Të drejta	322	34.9
Totali	924	100

4.1.2 Faktorët që Influencojnë Përhapjen e Problemeve Ligjore

Pasi përshkruam numrin dhe natyrën e problemeve ligjore të idenitifikuara, raporti përqendrohet te faktorët socialë dhe demografikë që ndikojnë shancet e të pasurit një problem ligjor. Për këtë arsye, ne përdorim një regresion binar logjistik lidhur me përhapjen e çështjeve ligjore. Variabli ynë i varur është ndeshja ose jo me të paktën një problem ligjor në 12 muajt e fundit (që mund të marrë vetëm dy vlera, “0” për “Jo” dhe “1” për “Po”), ndërkohë që shtatë indikatorë demografikë dhe socioekonomikë përfaqësojnë variablat e pavarur. Me fjalë të tjera, ky studim kërkon të hulumtojë se cilat kategori janë më të prirura, dhe sa më të prirura, për t’u përballur me probleme ligjore. Tabela e mëposhtme tregon se cilët faktorë janë në mënyrë të pavarur statistikisht domethënës[10] dhe efektet përkatëse në mundësinë e përballjes me probleme ligjore. Variablat e pavarur që konsiderohen në këtë regresion janë mosha, gjinia, statusi i

[10] Niveli statistikisht domethënës i zgjedhur prej nesh është $p < 0.05$. Në terma të thjeshtë, ky nivel nënkupton që me 95% siguri efektet e vrojtuara te mostra përfaqësojnë efekte të ngjashme në popullsinë reale. Nga ana tjetër, këto rezultate kanë 5% mundësi që të jenë gabime të pashmangshme kampionimi.

punësimit, niveli edukimit, etniciteti, statusi i paaftësisë dhe vendbanimi.

Tabela 3: Përmbledhje e regresionit përsa i përket ndeshjes me probleme ligjore (Telefonatat)

Variabli	Kategoritë e krahasuara	Raporti i mundësive
Grupmoshat	14-24| 64+	1.7
	25-44| 64+	1.4
	45-64| 64+	1.3
Gjinia	Femër| Mashkull	1.5
Statusi i punësimit	I papunë| I punësuar	1.9
	Pensionist| I punësuar	0.7
Etniciteti	Roma| Shqiptar	2.6
Statusi i paaftësisë	Me paaftësi| Pa paaftësi	3.1
Variabla jo domethënëse (statistikisht) përfshijnë nivelin e edukimit dhe vendbanimin[11]		
		Nr. = 924

Një raport mundësish më i madh se 1 tregon që kategoria e parë ka më shumë shance për të hasur një problem ligjor se kategoria e dytë (kategoria e referencës) dhe anasjelltas. Vlera absolute e këtij raporti përfaqëson mundësinë që ka grupi i parë për të shkaktuar variablin e varur (në rastin tonë, të ndeshurit me një problem ligjor në 12 muajt e fundit) krahasuar me grupin e referencës. Për shembull, një raport mundësish i barabartë me 2.0 do të thotë që grupi i parë është dy herë më i predispozuar se grupi i referencës për të hasur një problem ligjor. [12] Përsa i përket Tabelës 3, raporti i parë i mundësive tregon që të rinjtë midis 14 dhe 24 vjeç kanë 1.7 herë më shumë shance se individët mbi 64 vjeç për t'u përballur me një çështje ligjore. Në këtë pikë, ju ftojmë të rikujtoni që mostra jonë përfaqëson individët me vështirësi ekonomike dhe këto marrëdhënie i referohen vetëm kësaj kategorie. Njerëzit midis 25 dhe 44 dhe ata midis 45 dhe 64 vjeç janë përkatësisht 1.4 dhe 1.3 herë më të prirur për t'u përballur me probleme ligjore se individët në moshë më të madhe. Femrat janë 50% më vulnerabël se meshkujt në këtë aspekt dhe të papunët pothuaj dyfish më të prekur se ata që janë në punë. Pjesëtarët e komunitetit Roma ndeshin mesatarisht 2.6 herë më shumë sfida se individët me origjinë shqiptare ndërsa njerëzit

[11] Niveli i domethënies statistike për këto variabla është $p > 0.05$ që nuk lejon të thuhet me siguri (95%) që ekziston një efekt.

[12] Grupet e referencës janë zgjedhur në mënyrë arbitrare për të pasur shifrat më të volitshme të mundshme, dmth., për të pasur shumicën e raporteve të mundësive më të mëdha se 1.

me paaftësi kanë shance shumë të larta të kenë probleme ligjore, më shumë se 3 herë se ata që janë plotësisht "të shëndetshëm."

Grupet më të prirura për t'u përballur me probleme ligjore ndërmjet njerëzve me vështirësi ekonomike, në rend zbritës, janë:

1. Njerëzit me paaftësi
2. Komuniteti Roma
3. Të papunët
4. Individët midis 14 dhe 24 vjeç
5. Femrat
6. Të punësuarit
7. Individët midis 25 dhe 44 vjeç
8. Individët midis 45 dhe 64 vjeç

4.1.3 Faktorët që Influencojnë Llojin e Problemit Ligjor të Hasur

Për të vlerësuar se cilët faktorë influencojnë çdo grup të problemeve ligjore, do të ishte e nevojshme të zhvillonim 8 regresione binare logjistike me 8 variabla të ndryshme të varura, një për secilin grup. Sidoqoftë, regresioni binar logjistik kërkon një mostër me të paktën 100 subjekte apo matje (Peduzzi et al., 1996). Për këtë arsye ne mund të shqyrtojmë vetëm grupet e problemeve lidhur me të drejtat, familjen dhe punësimin.

4.1.3.1 Të drejtat, familja dhe punësimi

Tabela 4: Përmbledhje e regresionit përsa i përket ndeshjes me probleme ligjore lidhur me të drejtat (Telefonatat)

Variabli	Kategoritë e krahasuara	Raporti i mundësive
Grupmoshat	14-24| 64+	2.1
	25-44| 64+	1.5
	45-64| 64+	1.9
Gjinia	Femër| Mashkull	0.9
Statusi i punësimit	I papunë| I punësuar	2.4
Etniciteti	Roma| Shqiptar	3.9
Statusi i paaftësisë	Me paaftësi| Pa paaftësi	3.7
Niveli i edukimit	Primar| Universitet	1.3

Variablat jo domethënëse përfshijnë vendbanimin
Nr. = 322

Shpjegimi i këtyre raporteve nuk është i ndryshëm nga ai i dhënë për Tabelën 3. Sidoqoftë, vihet re se disa faktorë janë më të rëndësishëm (dhe më pak të rëndësishëm) për të parashikuar mundësitë e ndeshjes me një problem ligjor lidhur me të drejtat sesa ishin në lidhje me problemet ligjore në tërësi. Për shembull, anëtarët e komunitetit Roma janë 3.9 herë më vulnerabël ndaj këtij grupi problemesh krahasuar me individët me origjinë të shumicës shqiptare. Njerëzit me paaftësi ndeshen me të tilla probleme 3.7 herë më shpesh se njerëzit pa paaftësi. Grupmosha me probabilitet më të lartë për tu ndeshur me probleme ligjore lidhur me të drejtat janë të rinjtë e moshës 14-24 vjeç. Nga ana tjetër, lidhur me problemet e të drejtave meshkujt janë më vulnerabël se femrat. Një ndryshim tjetër krahasuar me Tabelën 3 është ai që një kategori e variablit "Niveli i edukimit" është kthyer në një faktor statistikisht domethënës në parashikimin e problemeve ligjore lidhur me të drejtat. Individët që nuk kishin mbaruar gjimnazin në kohën e kësaj ankete kishin 1.3 herë më shumë mundësi për t'u ndeshur me probleme ligjore lidhur me të drejtat se personat me shkollë të lartë.

Grupet më të prirura për t'u përballur me probleme ligjore të lidhura me të drejtat ndërmjet njerëzve me vështirësi ekonomike, në rend zbritës, janë:

1. Komuniteti Roma
2. Njerëzit me paaftësi
3. Të papunët
4. Individët midis 14 dhe 24 vjeç
5. Individët midis 45 dhe 64 vjeç
6. Individët midis 25 dhe 44 vjeç
7. Individët që nuk kanë përfunduar gjimnazin
8. Meshkujt

Tabelat 5 dhe 6 zhvillojnë të njëjtin hulumtim që u bë më sipër për problemet ligjore lidhur me të drejtat për problemet e lidhura me familjen dhe punësimin. Për këtë arsye, shpjegime të mëtejshme do të ishin të tepërta.

Tabela 5: Përmbledhje e regresionit përsa i përket ndeshjes me probleme ligjore lidhur me familjen (Telefonatat)

Variabli	Kategoritë e krahasuara	Raporti i mundësive
Grupmoshat	14-24| 64+	1.4
	25-44| 64+	1.7
Gjinia	Femër| Mashkull	2.3
Statusi i punësimit	I papunë| I punësuar	1.1
Etniciteti	Roma| Shqiptar	3.5
Statusi i paaftësisë	Me paaftësi| Pa paaftësi	1.3
Variablat jo domethënëse përfshijnë nivelin e edukimit dhe vendbanimin		

Nr. = 211

Grupet më të prirura për t'u përballur me probleme ligjore të lidhura me familjen ndërmjet njerëzve me vështirësi ekonomike, në rend zbritës, janë:

1. Komuniteti Roma
2. Femrat
3. Individët midis 25 dhe 44 vjeç
4. Individët midis 14 dhe 24 vjeç
5. Njerëzit me paaftësi
6. Të papunët

Tabela 6: Përmbledhje e regresionit përsa i përket ndeshjes me probleme ligjore lidhur me punësimin (Telefonatat)

Variabli	Kategoritë e krahasuara	Raporti i mundësive
Grupmoshat	14-24| 64+	1.9
	25-44| 64+	1.8
	45-64| 64+	2
Gjinia	Femër| Mashkull	1.1
Statusi i punësimit	I papunë| I punësuar	2.3
Etniciteti	Roma| Shqiptar	1.7
Statusi i paaftësisë	Me paaftësi| Pa paaftësi	1.5
Variablat jo domethënëse përfshijnë nivelin e edukimit dhe vendbanimin		

Nr. = 125

Grupet më të prirura për t'u përballur me probleme ligjore të lidhura me familjen ndërmjet njerëzve me vështirësi ekonomike, në rend zbritës, janë:

1. Të papunët
2. Individët midis 45 dhe 64 vjeç
3. Individët midis 14 dhe 24 vjeç
4. Individët midis 25 dhe 44 vjeç
5. Komuniteti Roma
6. Njerëzit me paaftësi
7. Femrat

4.2 Pyetësorët

Ky seksion përsërit punën e bërë më lart për të dhënat e marra më anë të pyetësorëve. I vetmi ndryshim është se në këtë rast ne nuk studiuam përhapjen e problemeve ligjore në tërësi (dhe faktorët pas saj). Kjo e fundit do të ishte e pakuptimtë duke qenë se për të shmangur një mostër shumë jo përfaqësuese, siç u shpjegua më lart, duke parë që kampioni u mblodh në gjykatat e rretheve ne limituam kampionimin për të përfshirë vetëm ata individë që kishin ndeshur të paktën një problem ligjor 12 muajt e fundit. Ndaj përqindja e njerëzve me probleme ligjore do të ishte 100% në mostrën tonë. Sidoqoftë, raporti shqyrton subjektet me më shumë se 1 problem dhe shpërndarjen e çështjeve ligjore sipas grupeve të renditura në seksionin 3.3.

Tabela e shpërndarjes së frekuencës kumulative tregon sesi një numër i vogël subjektesh mbajnë një numër disproporcionalisht më të madh të çështjeve ligjore të hasura. Për shembull, vetëm 7.54% e individëve të kësaj mostre kanë hasur më shumë se 2 probleme vitin e shkuar por eksperiencat e tyre përfshijnë 17.7% të rasteve të gjithë grupit.

Tabela 7: Shpërndarja e frekuencës kumulative për përhapjen e problemeve ligjore (Pyetësorët)

Nr. i problemeve për subjekt	Subjekte		Probleme	
	Nr.	Kumulativ %	Nr.	Kumulativ %
1	714	71.3	714	51.5
2	213	92.6	426	82.3
3	58	98.4	174	94.8
4	13	99.7	52	98.6
5	4	100	20	100
Totali	1002		1386	

4.2.1 Klasifikimi i Problemeve Ligjore

Ky seksion ndjek të njëjtin klasifikim si ai i përdorur në seksionin 4.1.1. Tabela e mëposhtme tregon ndarjen e 1386 problemeve ligjore sipas grupeve. Grupi më i përhapur në mostrën tonë është ai i lidhur me krimet. Kjo kategori përfshin pothuaj çerekun e matjeve të mostrës. Kategori të tjera që ndeshen shpesh janë ato të lidhura me familjen dhe pronën. Në anën tjetër, çështje të banimit, të shkaktimit të dëmit dhe të drejtave janë më pak problematiket në mostrën tonë.[13]

Tabela 8: Problemet ligjore sipas grupit (Pyetësorët)

Grupi	Nr.	%
Krime	355	25.6
Punësimi	148	10.7
Familja	254	18.3
Banimi	69	5
Para	151	10.9
Shkaktim dëmi	89	6.4
Prona	223	16.1
Të drejta	97	7
Totali	1386	100

[13] Duke qenë se këto rezultate përputhen me statistikat që ofrojnë gjykatat e rretheve për natyrën e problemeve ligjore të ndeshura, jemi besimplotë që mostra jonë është përfaqësuese për popullsinë e individëve që kanë ndeshur të paktën një problem ligjor në vitin e fundit.

4.2.2 Faktorët që Influencojnë Llojin e Problemit Ligjor të Hasur

Për të vlerësuar se cilët faktorë influencojnë çdo grup të problemeve ligjore, do të ishte e nevojshme të zhvillonim 8 regresione binare logjistike me 8 variabla të ndryshme të varura, një për secilin grup. Sidoqoftë, siç u tha më lart regresioni binar logjistik kërkon një mostër me të paktën 100 subjekte apo matje. Për këtë arsye ne mund të shqyrtojmë vetëm grupet e problemeve lidhur me krimet, familjen, pronën, paratë dhe punësimin.

4.2.2.1 Krime, Familja, Prona, Paratë dhe Punësimi

Tabela 9: Përmbledhje e regresionit përsa i përket ndeshjes me probleme ligjore lidhur me krimet (Pyetësorët)

Variabli	Kategoritë e krahasuara	Raporti i mundësive
Grupmoshat	14-24| 64+	1.9
	25-44| 64+	1.5
	45-64| 64+	1.1
Gjinia	Femër| Mashkull	0.7
Statusi i punësimit	I papunë| I punësuar	2.1
Niveli i edukimit	Primar| Universitet	1.4
Të ardhurat familjare	Nën mesatare| Mbi mesatare	1.4
Statusi i paaftësisë	Me paaftësi| Pa paaftësi	0.5
Variablat jo domethënëse përfshijnë etnicitetin		

Nr. = 355

Rezultatet e Tabelës 9 interpretohen në mënyrë të ngjashme me ato të seksioneve të mëparshme. Të papunët kanë 2 herë më shumë mundësi për tu përballur me probleme ligjore të lidhura me krimin, ose si viktima ose si të akuzuar.[14] Meshkujt kanë 1.4 herë më shumë shance për të ndeshur kësilloj çështjesh sesa femrat.

Grupet më të prirura për t'u përballur me probleme ligjore të lidhura me krimet ndërmjet njerëzve që kanë kaluar të paktën 1 problem ligjor vitin e fundit, në rend zbritës, janë:

1. Të papunët
2. Njerëzit me paaftësi

[14] Kini parasysh që flasim për popullsinë e njerëzve që kanë hasur të paktën një problem ligjore vitin e fundit.

3. Individët midis 14 dhe 24 vjeç
4. Individët midis 25 dhe 44 vjeç
5. Meshkujt
6. Individët me të ardhura familjare nën mesataren
7. Individët që nuk e kanë mbaruar gjimnazin
8. Individët midis 45 dhe 64 vjeç

Tabela 10: Përmbledhje e regresionit përsa i përket ndeshjes me probleme ligjore lidhur me familjen (Pyetësorët)

Variabli	Kategoritë e krahasuara	Raporti i mundësive
Grupmoshat	14-24| 64+ 25-44| 64+	0.8 1.6
Gjinia	Femër| Mashkull	1.9
Statusi i punësimit	I papunë| I punësuar	1.8
Etniciteti	Roma| Shqiptar	1.3
Të ardhurat familjare	Nën mesatare| Mbi mesatare	1.7
Variablat jo domethënëse përfshijnë nivelin e edukimit dhe statusin e paaftësisë		

Nr. = 254

Grupet më të prirura për t’u përballur me probleme ligjore të lidhura me familjen ndërmjet njerëzve që kanë kaluar të paktën 1 problem ligjor vitin e fundit, në rend zbritës, janë:

1. Femrat
2. Të papunët
3. Individët me të ardhura familjare nën mesataren
4. Individët midis 25 dhe 44 vjeç
5. Komuniteti Roma
6. Individët mbi 64 vjeç

Tabela 11: Përmbledhje e regresionit përsa i përket ndeshjes me probleme ligjore lidhur me pronën (Pyetësorët)

Variabli	Kategoritë e krahasuara	Raporti i mundësive
Grupmoshat	14-24| 64+	0.8
	25-44| 64+	1.3
	45-64| 64+	1.6
Gjinia	Femër| Mashkull	0.4
Etniciteti	Roma| Shqiptar	0.3
Statusi i paaftësisë	Me paaftësi| Pa paaftësi	0.7
Variablat jo domethënëse përfshijnë nivelin e edukimit, statusin e punësimit dhe të ardhurat familjare		
		Nr. = 223

Grupet më të prirura për t'u përballur me probleme ligjore të lidhura me pronën ndërmjet njerëzve që kanë kaluar të paktën 1 problem ligjor vitin e fundit, në rend zbritës, janë:

1. Individët me origjinë shqiptare
2. Meshkujt
3. Individët midis 45 dhe 64 vjeç
4. Njerëzit me paaftësi
5. Individët midis 25 dhe 44 vjeç
6. Individët mbi 64 vjeç

Tabela 12: Përmbledhje e regresionit përsa i përket ndeshjes me probleme ligjore lidhur me paratë (Pyetësorët)

Variabli	Kategoritë e krahasuara	Raporti i mundësive
Grupmoshat	14-24| 64+	0.9
	25-44| 64+	1.1
Statusi i punësimit	I papunë| I punësuar	1.5
Të ardhurat familjare	Nën mesatare| Mbi mesatare	1.6
Variablat jo domethënëse përfshijnë gjininë, etnicitetin, nivelin e edukimit dhe statusin e paaftësisë		
		Nr. = 151

Grupet më të prirura për t'u përballur me probleme ligjore të lidhura me paratë ndërmjet njerëzve që kanë kaluar të paktën 1 problem ligjor vitin e fundit, në rend zbritës, janë:

1. Individët me të ardhura familjare nën mesataren
2. Të papunët
3. Individët midis 25 dhe 44 vjeç
4. Individët mbi 64 vjeç

Tabela 13: Përmbledhje e regresionit përsa i përket ndeshjes me probleme ligjore lidhur me punësimin (Pyetësorët)

Variabli	Kategoritë e krahasuara	Raporti i mundësive
Grupmoshat	14-24| 64+	1.2
	25-44| 64+	1.7
	45-64| 64+	1.5
Gjinia	Femër| Mashkull	1.4
Etniciteti	Roma| Shqiptar	0.8
Të ardhura familjare	Nën mesatare| Mbi mesatare	1.2
Statusi i paaftësisë	Me paaftësi| Pa paaftësi	1.2
Variablat jo domethënëse përfshijnë nivelin e edukimit dhe statusin e punësimit		

Nr. = 148

Grupet më të prirura për t'u përballur me probleme ligjore të lidhura me punësimin ndërmjet njerëzve që kanë kaluar të paktën 1 problem ligjor vitin e fundit, në rend zbritës, janë:

1. Individët midis 25 and 44 vjeç
2. Individët midis 45 and 64 vjeç
3. Femrat
4. Komuniteti Roma
5. Individët me të ardhura familjare nën mesataren
6. Njerëzit me paaftësi
7. Individët midis 14 and 24 vjeç

5. Pasojat Negative të Problemeve Ligjore

5.1 Telefonatat

Subjektet u pyetën për efektet e mundshme negative që këto çështje ligjore kishin shkaktuar në jetën e tyre të përditshme. Gjatë telefonatave ne i lejuam të anketuarëve t'i përshkruanin këto efekte me fjalët e tyre dhe më pas i klasifikuam në katër kategori: asnjë efekt, efekte të lehta, mesatare dhe të rënda. Nga 695 persona që ishin ndeshur me një problem ligjor vitin e fundit, 37 nuk raportuan asnjë efekt, 215 efekte të lehta, 278 mesatare dhe 165 të rënda.

Figura 8: Efekte negative shkaktuar nga Problemet Ligjore (Telefonatat)

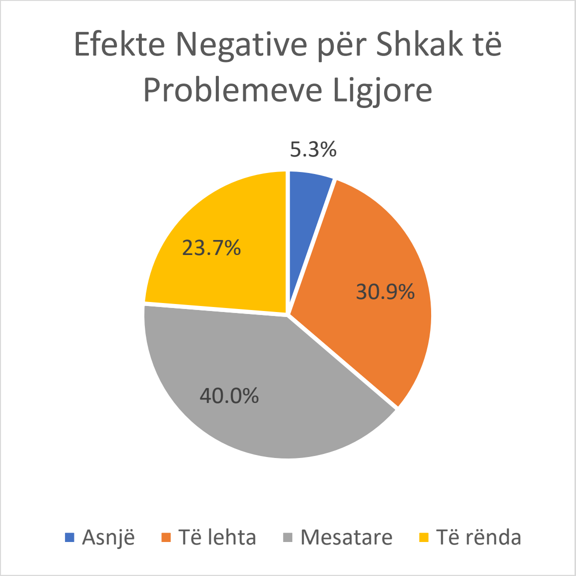

Figura 9 tregon sesi këto efekte ndahen për secilin nga grupet e problemeve. Ashtu si pritej, të gjithë individët që kanë hasur një problem ligjor lidhur me krime kanë raportuar disa komplikacione në jetën e përditshme. Çështjet e lidhura me paratë dhe banimin prodhojnë efekte relativisht më pak të rënda.

Figura 9: Pasojat negative të problemeve ligjore sipas grupit të problemit (Telefonatat)[15]

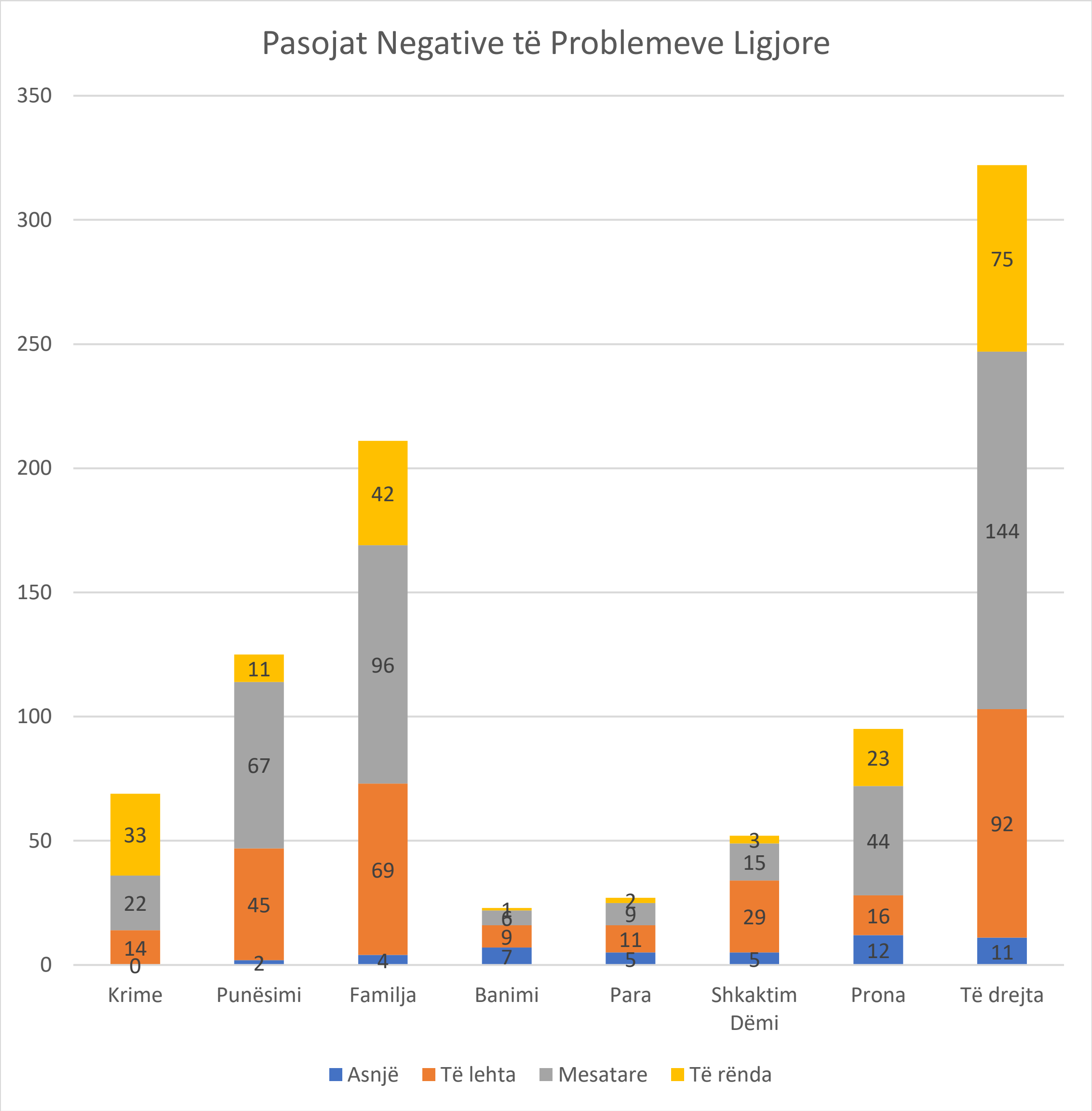

[15] Një lexues i kujdesshëm mund të shikojë që shuma e të gjithë grupeve në këtë figurë është 924 ndërkohë që në paragrafin pararendës ne përmendëm 695 matje, një për çdo subjekt. Në këtë pikë duhet të rikujtoni që disa nga të anketuarit ishin ndeshur me më shumë se 1 problem dhe në këto raste ne i pyetëm të jepnin një vlerësim mesatar të pasojave në jetën e përditshme.

5.2 Pyetësorët

Në mënyrë të ngjashme, pyetja 20 e pyetësorit i kërkon subjekteve të vlerësojnë ndërlikimet që problemi apo problemet ligjore kanë sjellur në jetën e tyre të përditshme. Ashtu si për telefonatat, ne i kërkuam të anketuarve t'a klasifikonin përgjigjjen në një spektër me katër alternativa. Nga 1002 persona, 144 nuk raportuan asnjë efekt, 299 efekte të lehta, 340 mesatare dhe 219 të rënda.

Figura 10: Efekte negative shkaktuar nga Problemet Ligjore (Pyetësorët)

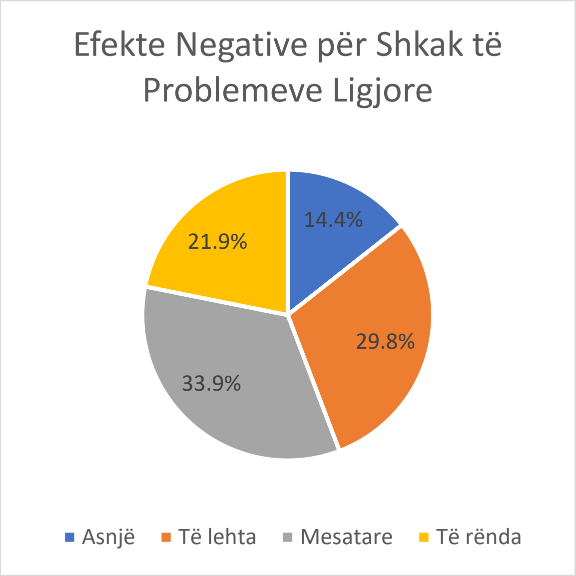

Figura 11 tregon sesi këto efekte ndahen për secilin nga grupet e problemeve. Rezultatet e mostrës sonë konfirmojnë që njerëzit që janë ndeshur me të paktën një problem ligjor vitin e fundit dëmtohen më shumë nga çështje të lidhura me krimet dhe pronat sesa ato me banimin apo paratë.

Figura 11: Pasojat negative të problemeve ligjore sipas grupit të problemit (Pyetësorët)

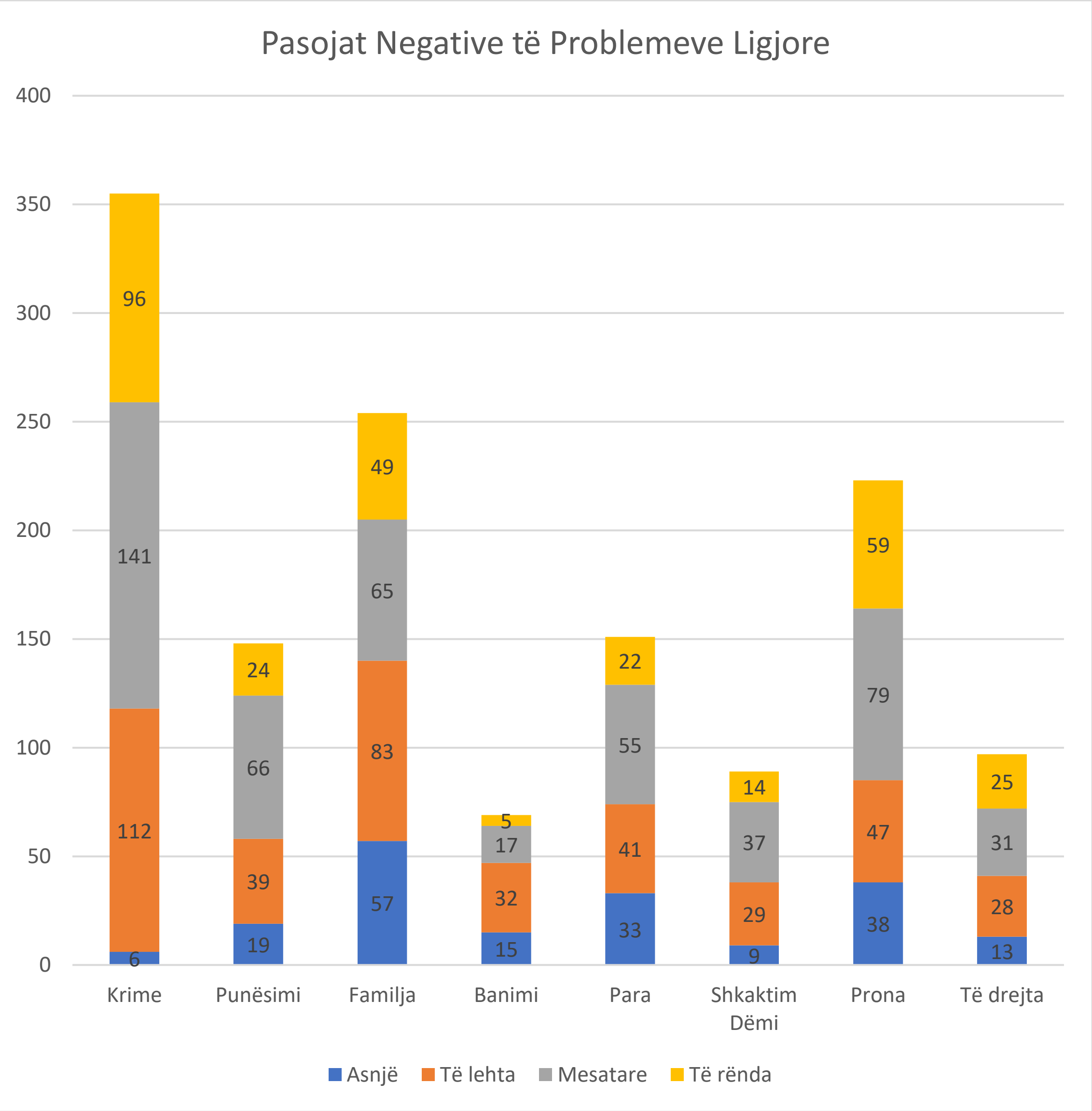

6. Strategjitë e Përdorura për Problemet Ligjore

6.1 Telefonatat

Pas vlerësimit të çështjeve ligjore me të cilat subjektet e mostrës sonë janë përballur vitin e kaluar, ky kapitull fokusohet në strategjitë përkatëse në përgjigje të këtyre problemeve. Ne i kategorizojmë këto përgjigjje në tre grupe kryesore:

1. Kërkim i ndihmës ligjore nga një person tjetër
    a. Avokat me pagesë
    b. Avokat kryesisht
    c. Avokat pa pagesë (mik ose i afërm)
    d. OJQ që ofrojnë ndihmë juridike falas
2. Vetë-ndihmë (apo vetë-informim me anë të internetit ose librave të ndryshëm)
3. Asnjë veprim

Shpërndarja e 695 përgjigjeve sipas këtyre kategorive reflektohet në tabelën më poshtë. Fatmirësisht (duke qenë se e bën më të lehtë përfaqësimin e të dhënave), të gjithë personat me më shumë së një problem ligjor ne vitin e fundit në këtë mostër kanë ndjekur të njëjtën strategji për të gjitha çështjet. Kampioni ynë tregon se vetëm 5 njerëz kanë punësuar një avokat me pagesë — fakt që përputhet plotësisht me kushtin që ne zgjodhëm për vetë-identifikimin e njerëzve me vështirësi ekonomike si individë që nuk mund të përballonin një problem ligjor. Afro 26% e të anketuarve kanë kërkuar ndihmë ligjore nga persona të tjerë — shumica e tyre (17.5%) nga OJQ që ofrojnë shërbime ligjore falas. Një grup tjetër prej 26% janë përpjekur t'i zgjidhin vetë shqetësimet ligjore dhe një numër "frikësues" që përbën 48% të totalit nuk ka ndërmarrë asnjë strategji për të adresuar problemet e tyre.

Tabela 14: Lloji i përgjigjes ndaj problemeve ligjore (Telefonatat)

Lloji i përgjigjes	Nr.
Kërkim i ndihmës ligjore nga një person tjetër	
Avokat me pagesë	5
Avokat kryesisht	48
Avokat pa pagesë (mik ose i afërm)	9
OJQ	122
Vetë-ndihmë	179
Asnjë veprim	332
Totali	695

Figura 12: Përgjigjjet ndaj problemeve ligjore sipas grupit të problemeve (Telefonatat)

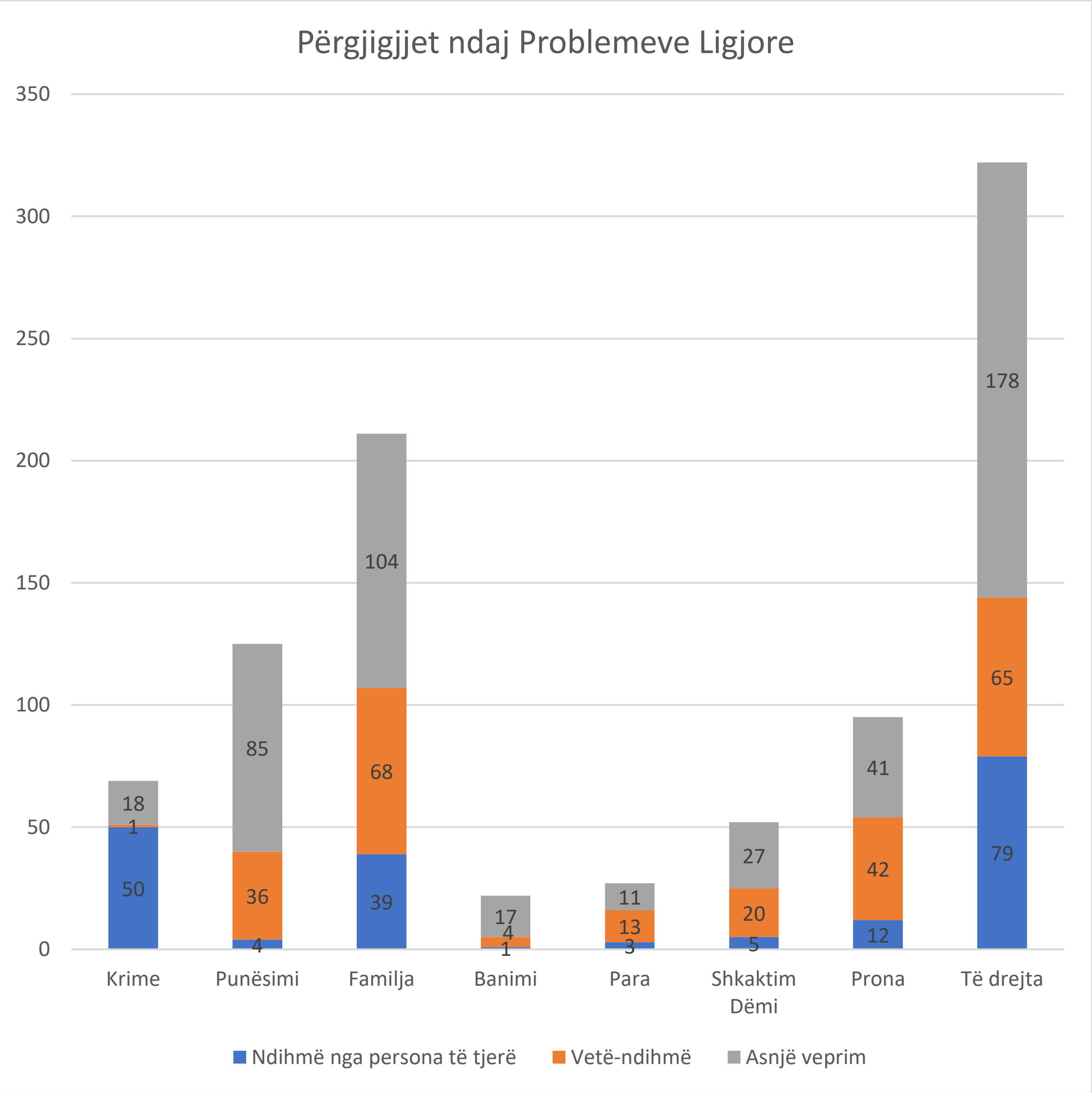

6.1.1 Faktorët Demografikë dhe Socioekonomikë që Influencojnë Përgjigjjet ndaj Problemeve Ligjore

Seksioni 6.1 tregoi sesi vetëm një grup i vogël i njerëzve në vështirësi ekonomike kërkon ndihmë ligjore nga jashtë për t'u përballur me problemet e tyre. Për këtë arsye ky seksion dhe tjetri në vazhdim do të analizojnë arsyet pas këtij fenomeni. Si fillim do të përdorim një regresion binar logjistik, ashtu si në Kapitullin 4, për të shqyrtuar faktorët demografikë dhe

socioekonomikë. Seksioni tjetër merret me pengesat logjistike dhe arsyet personale, të cilat zbulohen nga pyetjet e tjera të anketës, që shtyjnë drejt kësaj zgjedhje.

Regresioni binar logjistik përdor si variabël të varur përgjigjen ndaj problemeve ligjore. Kjo variabël u kodua si binare duke diferencuar midis njerëzve që kërkojnë ndihmë ligjore të jashtme dhe atyre që nuk kërkojnë, duke përfshirë kategoritë e “vetë-ndihmës” dhe “asnjë veprimi.” Variablat e pavarura janë ato të Kapitullit 4, mosha, gjinia, statusi i punësimit, niveli i edukimit, statusi i paaftësisë, etniciteti dhe vendbanimi. Niveli statistikisht domethënës i zgjedhur është $p < 0.05$ që për t’a rikujtuar nënkupton se me 95% siguri efektet e vrojtuara te mostra përfaqësojnë efekte të ngjashme në popullsinë reale.

Tabela 15: Përmbledhje e regresionit përsa i përket përgjigjjeve ndaj problemeve ligjore (Telefonatat)

Variabli	Kategoritë e krahasuara	Raporti i mundësive
Grupmoshat	14-24| 64+	1.3
Gjinia	Femër| Mashkull	1.4
Statusi i punësimit	I papunë| I punësuar	1.7
	Pensionist| I punësuar	1.1
Etniciteti	Roma| Shqiptar	2.3
Statusi i paaftësisë	Me paaftësi| Pa paaftësi	1.4
Niveli i edukimit	Primar| Universitet	1.9
Vendbanimi	Jashtë Tirane| Tiranë	1.5

Nr. = 924

Si rifreskim, një raport mundësish më i madh se një tregon që kategoria e parë ka më shumë mundësi për të arritur variablën e varur sesa kategoria e dytë (kategoria e referencës) dhe anasjelltas. Duke pasur parasysh zgjedhjen tonë të kategorive të referencës nga regresionet e mëparshme dhe për të mos ngatërruar lexuesin me raporte më të vogla se një vendosëm të rikodojmë variablën e varur. Për këtë arsye, raportet e mundësive në Tabelën 15 reflektojnë shancet për të mos kërkuar ndihmë ligjore nga persona të tjerë. E kundërta (probabiliteti për të kërkuar ndihmë të jashtme ligjore) mund të llogaritet duke pjesëtuar një me secilën nga raportet e mundësive.

Tabela 15 tregon se njerëzit e komunitetit Roma janë 2.3 herë më të predispozuar për të mos kërkuar ndihmë krahasuar me njerëzit me origjinë shqiptare. Njerëzit që banojnë jashtë Tirane kanë 1.5 herë më shumë shance sesa ata që banojnë në Tiranë për mos kërkuar ndihmë të jashtme ligjore. Grupet më të prirura për të mos kërkuar ndihmë të jashtme ligjore ndërmjet njerëzve me vështirësi ekonomike, në rend zbritës, janë:

1. Komuniteti Roma
2. Individët që nuk kanë përfunduar gjimnazin
3. Të papunët
4. Njerëzit me vendbanim jashtë Tirane
5. Femrat
6. Njerëzit me paaftësi
7. Individët midis 14 dhe 24 vjeç
8. Pensionistët

6.1.2 Faktorët Logjistikë që Influencojnë Përgjigjet ndaj Problemeve Ligjore

Të anketuarit që nuk kishin kërkuar ndihmë ligjore për problemet e tyre (Nr. = 511) iu adresuan pyetje të tjera për të zbuluar arsyet e kësaj zgjedhje. Si fillim, ato u pyetën të tregonin me fjalët e tyre motivimin pas këtij vendimi. Këto arsye u klasifikuan në pesë kategori:

1. I/E aftë për t'a zgjidhur vetë
2. Mungesë burimesh financiare
3. Mungesë besimi tek institucionet që ofrojnë ndihmë ligjore
4. Çështjet nuk ishin aq të rëndësishme për të kërkuar ndihmë
5. Mundësi të pakta për të fituar

Grafiku më poshtë paraqet llojet e motivimeve që shtynë këta individë për të mos kërkuar ndihmë. Shumica e rasteve nuk u adresua në mënyrën e duhur për shkak të limitimeve financiare. Arsye e dytë më e përhapur për të ndërrmarrë këtë rrugë ishte mungesa e besimit te institucionet përkatëse. Aftësia për t'a zgjidhur vetë, mundësitë e pakta për t'a fituar apo mosrëndësia e problemit nuk ishin arsye të qenësishme duke qenë se ato shpjegojnë vetëm 9% të rasteve.

Figura 13: Arsyet për të mos kërkuar ndihmë ligjore (Telefonatat)[16]

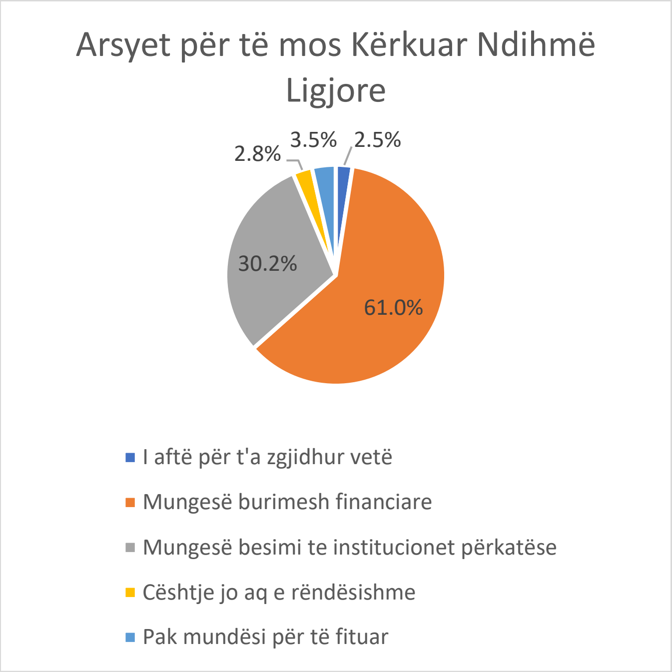

Ky studim shkoi një hap më tej dhe pyeti subjektet që u përgjigjën me “mungesë burimesh financiare” pyetjes së mësipërme nëse kishin dijeni për mundësitë për të përfituar ndihmë juridike falas nga shteti apo OJQ përkatëse. Siç tregon Figura 14, më shumë se 60% e këtyrë të anketuarve nuk kishin informacion (apo kishin informacion të limituar) për asnjërën nga këto struktura. Në anën tjetër, pothuaj 12% e të pyeturve kishin dijeni për mundësitë e

[16] Mostra e treguar nga ky grafik është më e madhe se 511 matje (774) për shkak se disa individë përballen me më shumë se një problem dhe për shkak se disa individë mund të motivohen nga më shumë se një arsye për vendimin e tyre.

ofruara nga të dy llojet e institucioneve, 16% vetëm për avokatët kryesisht dhe 8% vetëm për OJQ që ofrojnë ndihmë ligjore falas.

Figura 14: Informacion mbi institucionet që ofrojnë ndihmë ligjore falas (Telefonatat)

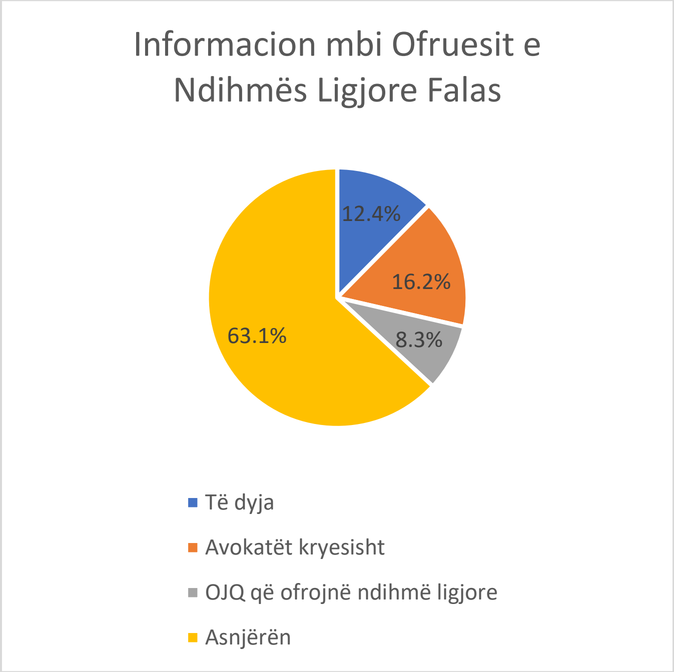

6.2 Pyetësorët

Pyetjet 15 dhe 16 të pyetësorit kërkojnë informacion mbi strategjitë e përdorura nga të anketuarit në përgjigje të problemeve ligjore të hasura përgjatë dymbëdhjetë muajve të fundit. Duke përdorur të dhënat e marra nga telefonatat, ne vendosëm alternativat e mëposhtme për të zgjedhur midis tyre:

1. Kërkim i ndihmës ligjore nga një person tjetër
    a. Avokat me pagesë
    b. Avokat kryesisht

c. Avokat pa pagesë (mik ose i afërm)
d. OJQ që ofrojnë ndihmë ligjore falas
2. Vetë-ndihmë (apo vetë-informim me anë të internetit ose librave të ndryshëm)
3. Asnjë veprim

Tabela 16 na tregon se ndryshe nga njerëzit me vështirësi ekonomike, individët që janë ndeshur me të paktën një problem ligjor vitin e fundit kanë si strategji më të përhapur marrjen e një avokati me pagesë. Individët në pothuaj 40% e rasteve të identifikuara[17] iu drejtuan një avokati privat. Avokatët kryesisht u kërkuan në më shumë se 10% të rasteve dhe në "vetëm" 42% të çështjeve nuk u kërkua ndihmë ligjore. Midis këtyre të fundit, 21.7% i besuan një strategjie të ndërtuar vetë dhe 20.7% nuk ndërmorrën asnjë masë në përgjigje të problemeve të tyre.

Tabela 16: Lloji i përgjigjes ndaj problemeve ligjore (Pyetësorët)

Lloji i përgjigjes	Nr.
Kërkim i ndihmës ligjore nga një person tjetër	
Avokat me pagesë	550
Avokat kryesisht	148
Avokat pa pagesë (mik ose i afërm)	12
OJQ	88
Vetë-ndihmë	301
Asnjë veprim	287
Totali	1386

[17] Në këtë rast flasim për raste jo për individë duke qenë se disa njerëz me më shumë se një problem ligjor në mostrën tonë kanë treguar se kanë përdorur strategji të ndryshme për probleme të ndryshme (ndryshe nga sa u pohua nga të anketuarit në kampionin tjetër).

Figura 15: Përgjigjjet ndaj problemeve ligjore sipas grupit të problemeve (Pyetësorët)

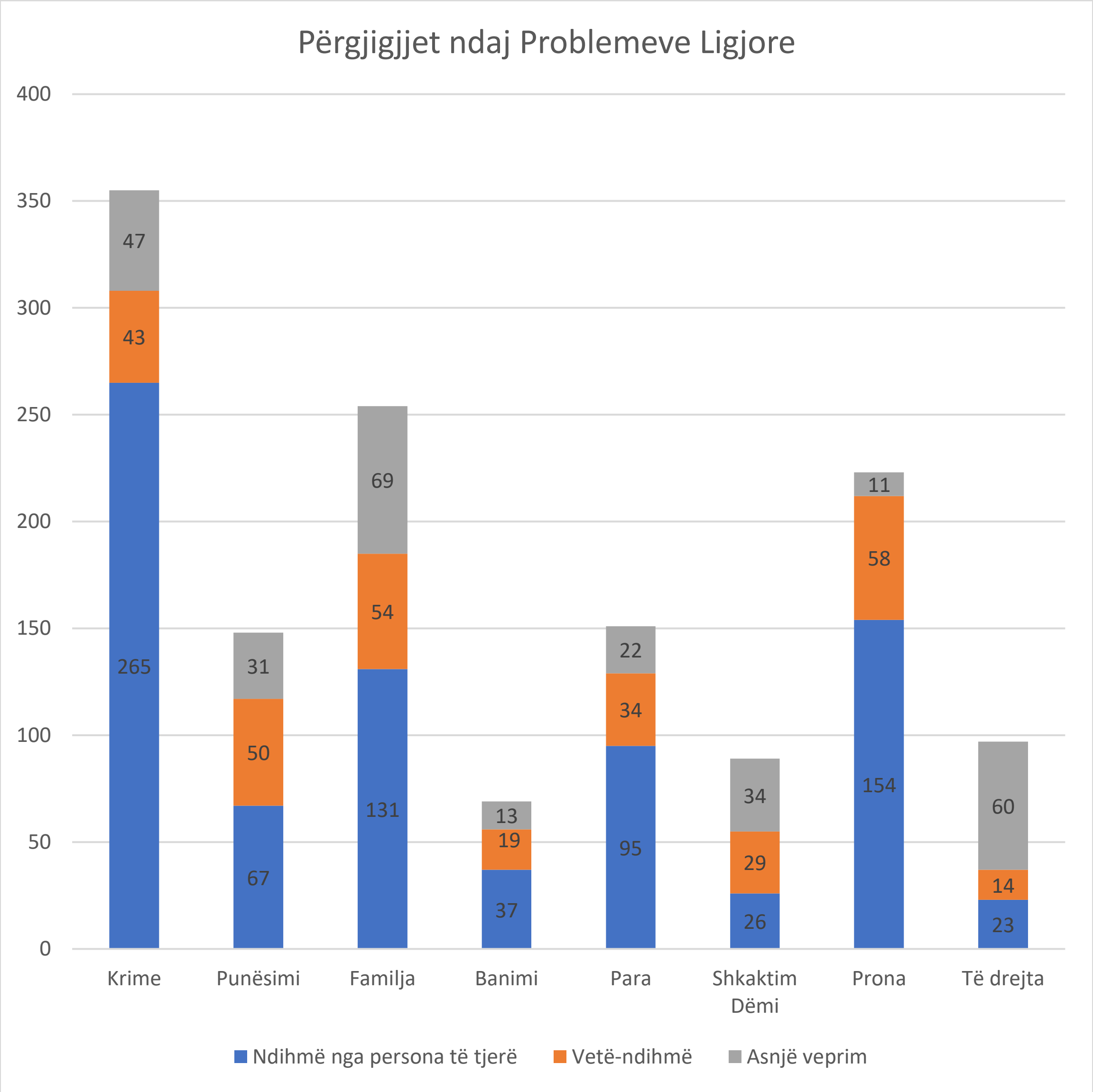

6.2.1 Faktorët Demografikë dhe Socioekonomikë që Influencojnë Përgjigjjet ndaj Problemeve Ligjore

Ashtu si në seksionin 6.1.1, ne përdorim regresione binare logjistike për të vlerësuar efektet e faktorëve demografikë dhe socioekonomikë në strategjitë e përdorura në përgjigje të

problemeve ligjore. Regresioni binar logjistik përdor si variabël të varur përgjigjen ndaj problemeve ligjore. Kjo variabël u kodua si binare duke diferencuar midis njerëzve që kërkojnë ndihmë ligjore të jashtme dhe atyre që nuk kërkojnë, duke përfshirë kategoritë e "vetë-ndihmës" dhe "asnjë veprimi." Variablat e pavarura janë ato të Kapitullit 4, mosha, gjinia, statusi i punësimit, niveli i edukimit, statusi i paaftësisë, etniciteti dhe niveli i të ardhurave familjare. Niveli statistikisht domethënës i zgjedhur është $p < 0.05$ që për t'a rikujtuar nënkupton se me 95% siguri efektet e vrojtuara te mostra përfaqësojnë efekte të ngjashme në popullsinë reale.

Tabela 17: Përmbledhje e regresionit përsa i përket përgjigjjeve ndaj problemeve ligjore (Pyetësorët)

Variabli	Kategoritë e krahasuara	Raporti i mundësive
Gjinia	Femër| Mashkull	1.1
Statusi i punësimit	I papunë| I punësuar	1.9
Etniciteti	Roma| Shqiptar	3.2
Statusi i paaftësisë	Me paaftësi| Pa paaftësi	2.1
Të ardhurat familjare	Nën mesatare| Mbi mesatare	2.4
Variablat jo domethënëse përfshijnë moshën dhe nivelin e edukimit		

Nr. = 1386

Ashtu si në Tabelën 15, duke parë zgjedhjen e kategorive të referencës dhe për të mos ngatërruar lexuesin me raporte më të vogla se një vendosëm të rikodojmë variablën e varur. Për këtë arsye, raportet e mundësive në Tabelën 17 reflektojnë shancet për të mos kërkuar ndihmë ligjore nga persona të tjerë. E kundërta (probabiliteti për të kërkuar ndihmë të jashtme ligjore) mund të llogaritet duke pjesëtuar një me secilën nga raportet e mundësive.

Grupet më të prirura për të mos kërkuar ndihmë të jashtme ligjore ndërmjet njerëzve që kanë hasur të paktën një problem ligjor vitin e fundit, në rend zbritës, janë:

1. Komuniteti Roma
2. Individët me të ardhura familjare nën mesataren
3. Njerëz me paaftësi
4. Të papunët
5. Femrat

6.2.2 Faktorët Logjistikë që Influencojnë Përgjigjet ndaj Problemeve Ligjore

Pyetjet nr. 17-19 të pyetësorit përpiqen të hulumtojnë arsyet që mund të kenë shtyrë subjektet për të mos kërkuar ndihmë ligjore për problemet e tyre. Grafiku i mëposhtëm paraqet një pikturë të plotë të këtyre mekanizmave. Nga 588 raste për të cilat nuk është kërkuar ndihmë, më shumë se gjysma (312) janë nxitur nga limitime financiare. Nga ky numër, vetëm 34% (106) nuk kishin dijeni (ose kishin informacion të pjesshëm) për institucione që ofrojnë ndihmë ligjore falas, avokatët kryesisht ose OJQ-të.

Figura 16: Arsyet për të mos kërkuar ndihmë ligjore (Pyetësorët)

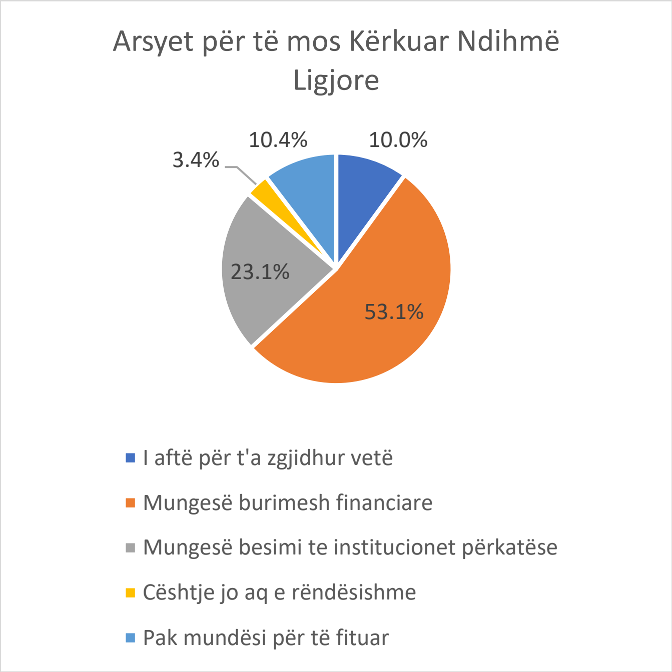

Figura 17: Informacion mbi institucionet që ofrojnë ndihmë ligjore falas (Pyetësorët)

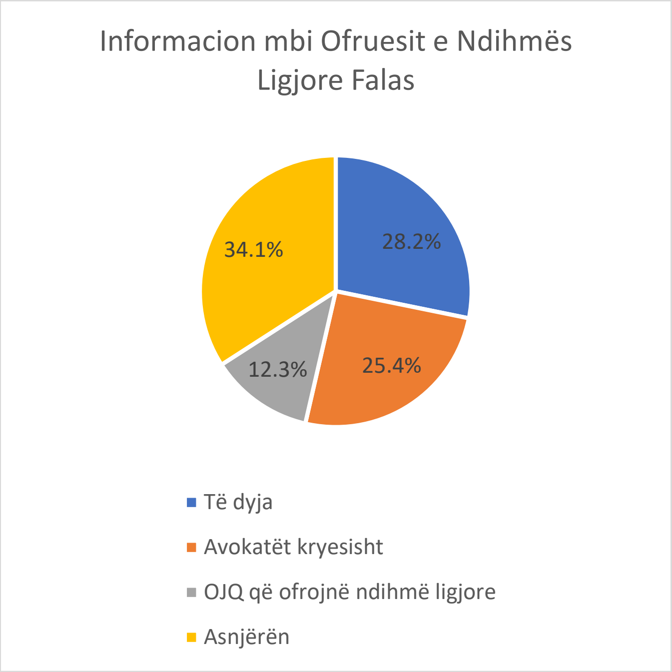

7. Finalizimi i Problemeve Ligjore

Pyetja e fundit që adresohet nga kjo anketë lidhet me përfundimin e çështjeve ligjore. Sa nga ato u finalizuan? Sa u zgjidhën për secilin grup problemesh? Cilët faktorë ndikuan në përfundimin ose jo të tyre? Këto janë disa nga pyetjet të cilave Kapitulli 7 kërkon t'i përgjigjet.

7.1 Telefonatat

Nga 695 individë që kanë hasur të paktën një problem ligjor vitin e fundit, vetëm 148 prej tyre kanë arritur t'i zgjidhin të gjithë problemet e tyre. 27 nga të anketuarit kanë pohuar që kanë zgjidhur vetëm një pjesë të problemeve dhe një shumicë dërrmuese, 520 subjekte, pohuan që nuk ishin në gjendje të zgjidhnin asnjë nga shqetësimet.

Figura 18: Zgjidhja e problemeve ligjore (Telefonatat)

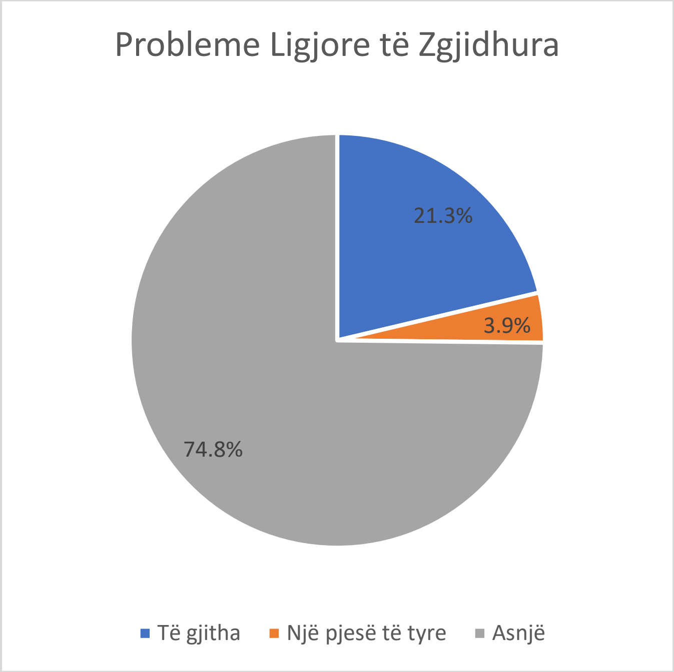

Figura 19: Zgjidhja e problemeve ligjore sipas grupit të problemeve (Telefonatat)

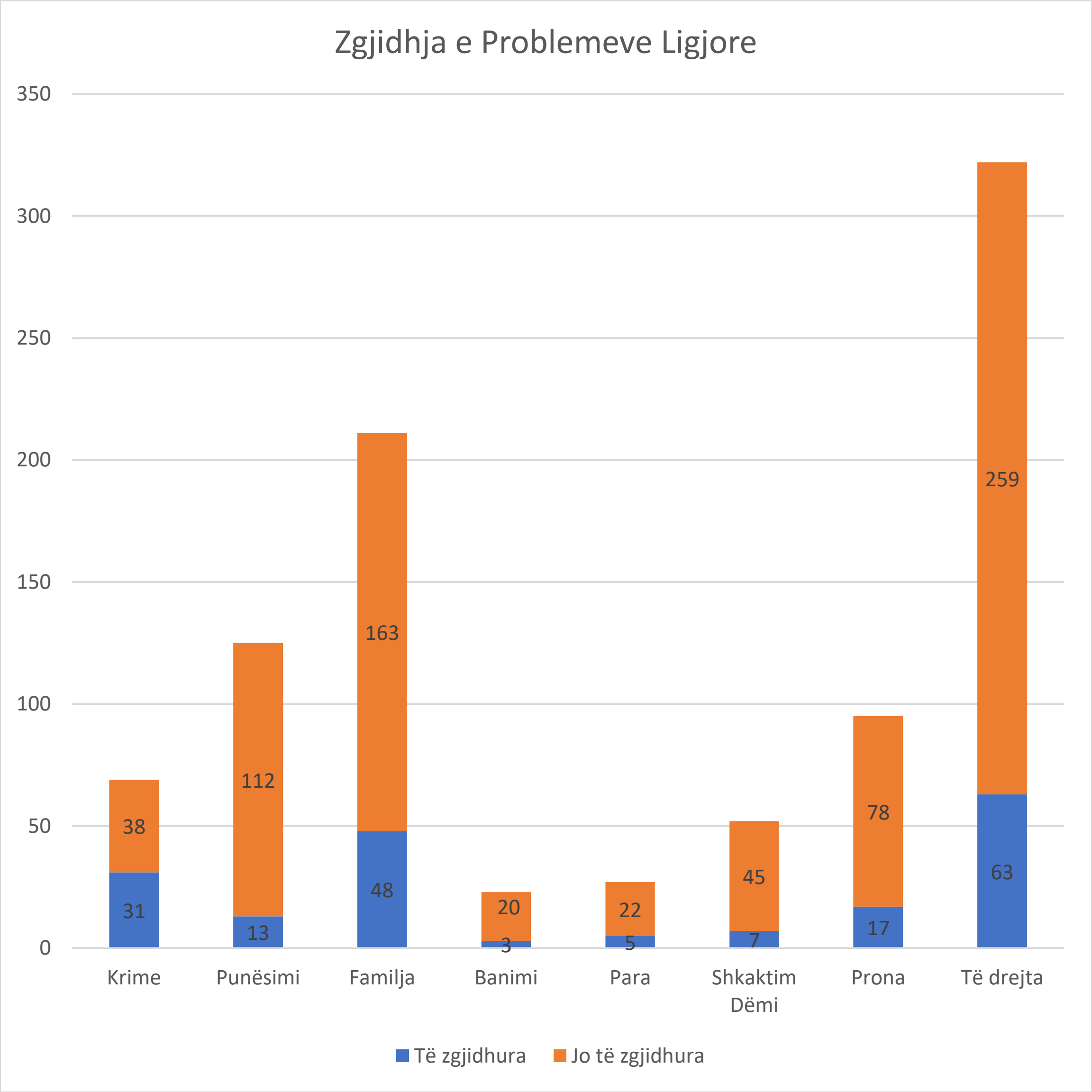

7.1.1 Faktorët që Influencojnë Zgjidhjen e Problemeve Ligjore

Ashtu si me përhapjen e problemeve ligjore dhe përgjigjjet ndaj tyre, ky seksion përdor një analizë multivariabël për të analizuar faktorët që influencojnë finalizimin e problemeve ligjore. Regresioni binar logjistik përdor si variabël të varur zgjidhjen e problemeve ligjore. Kjo variabël u kodua si binare duke diferencuar midis çështjeve të zgjidhura dhe atyre të pazgjidhura. Variablat e pavarura përfshijnë moshën, gjininë, statusin e punësimit, nivelin e edukimit, statusin e paaftësisë, etnicitetin, vendbanimin dhe variablën e varur të Kapitullit 6, të kërkuarit ose jo të

ndihmës ligjore. Kjo e fundit u përfshi si variabël e pavarur në këtë regresion duke qenë se ne besojmë që individët që kërkojnë ndihmë ligjore kanë më shumë mundësi për të zgjidhur problemet e tyre ligjore. Niveli statistikisht domethënës i zgjedhur është $p < 0.05$.

Tabela 18: Përmbledhje e regresionit përsa i përket finalizimit të problemeve ligjore (Telefonatat)

Variabli	Kategoritë e krahasuara	Raporti i mundësive
Grupmoshat	14-24| 64+	1.3
	25-44| 64+	1.1
Strategjia e përdorur	Kërkim i ndihmës ligjore| Moskërkim i ndihmës ligjore	2.7
Statusi i punësimit	I papunë| I punësuar	1.3
Etniciteti	Roma| Shqiptar	1.7
Niveli i edukuimit	Primar| Universitet	1.8
	Sekondar| Universitet	1.4
Variablat jo domethënës përfshijnë vendbanimin, statusin e paaftësisë dhe gjininë		

Nr. = 924

Duke parë zgjedhjen e kategorive të referencës dhe për të mos ngatërruar lexuesin me raporte më të vogla se një vendosëm të rikodojmë variablën e varur. Për këtë arsye, raportet e mundësive në Tabelën 18 reflektojnë shancet për të mos i zgjidhur problemet ligjore. E kundërta (probabiliteti për t’i zgjdhur çështjet ligjore) mund të llogaritet duke pjesëtuar një me secilën nga raportet e mundësive.

Grupet më të prirura për të mos i finalizuar problemet ligjore ndërmjet njerëzve me vështirësi ekonomike, në rend zbritës, janë:

1. Njerëzit që nuk kërkojnë ndihmë ligjore
2. Individët që nuk kanë përfunduar gjimnazin
3. Komuniteti Roma
4. Individët që kanë përfunduar gjimnazin por jo universitetin
5. Të papunët
6. Individët midis 14 dhe 24 vjeç
7. Individët midis 25 dhe 44 vjeç

7.2 Pyetësorët

Nga 1002 individë që kanë hasur të paktën një problem ligjor vitin e fundit, pjesa më e madhe, 498 tregon se i ka zgjidhur të gjithë problemet, 93 nga të anketuarit kanë pohuar që kanë zgjidhur vetëm një pjesë të problemeve ndërsa 411 individë nuk ishin në gjendje të zgjidhnin asnjë nga shqetësimet.

Figura 20: Zgjidhja e problemeve ligjore (Pyetësorët)

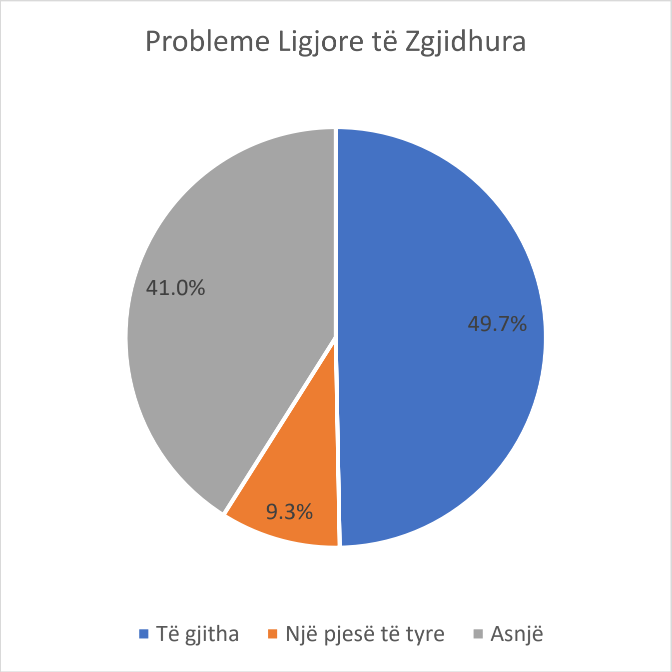

Figura 21: Zgjidhja e problemeve ligjore sipas grupit të problemeve (Pyetësorët)

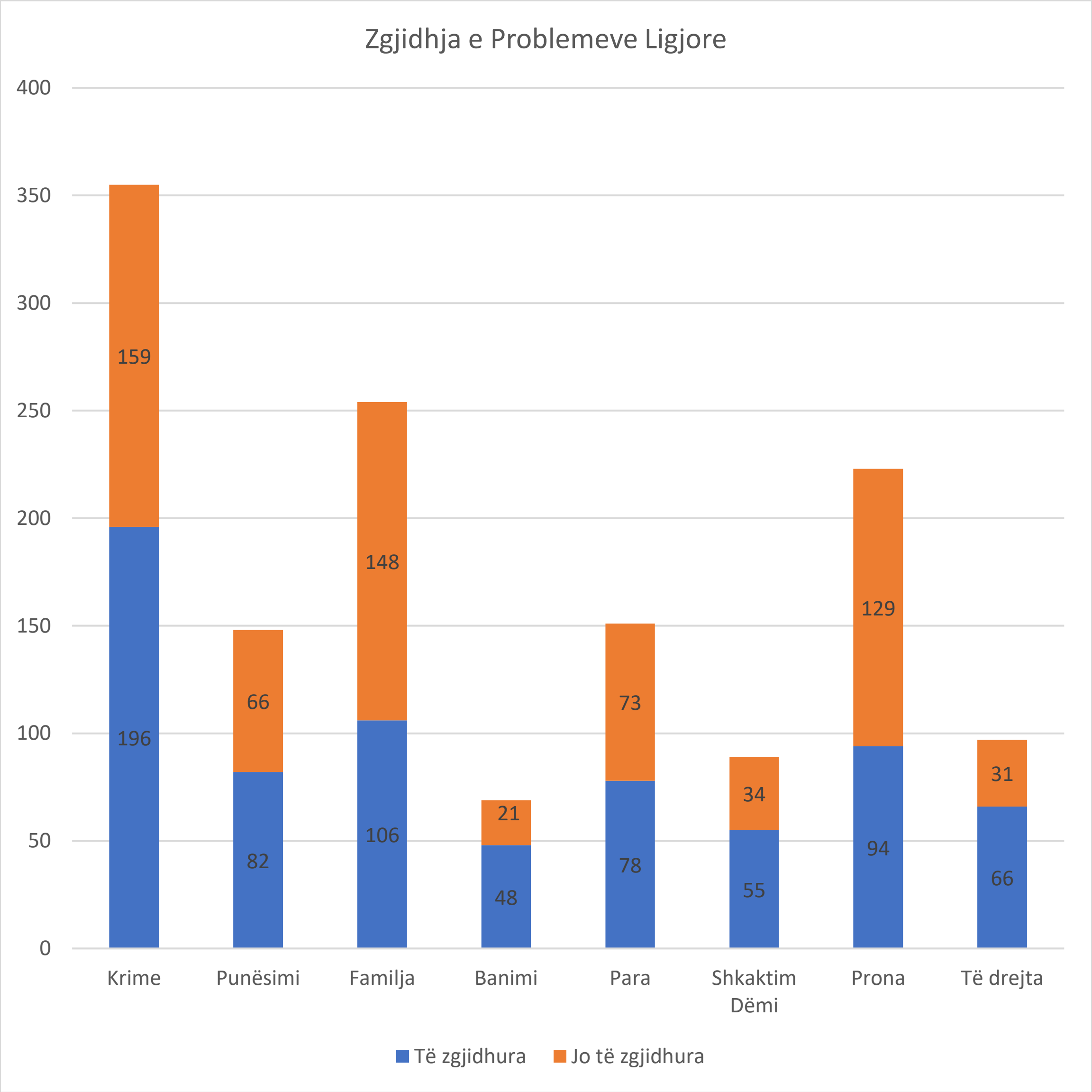

7.2.1 Faktorët që Influencojnë Zgjidhjen e Problemeve Ligjore

Ashtu si me përhapjen e problemeve ligjore dhe përgjigjjet ndaj tyre, ky seksion përdor një analizë multivariabël për të analizuar faktorët që influencojnë finalizimin e problemeve ligjore. Regresioni binar logjistik përdor si variabël të varur zgjidhjen e problemeve ligjore. Kjo variabël u kodua si binare duke diferencuar midis çështjeve të zgjidhura dhe atyre të pazgjidhura. Variablat e pavarura përfshijnë moshën, gjininë, statusin e punësimit, nivelin e edukimit, statusin

e paaftësisë, etnicitetin, të ardhurat familjare dhe variablën e varur të Kapitullit 6, të kërkuarit ose jo të ndihmës ligjore. Niveli statistikisht domethënës i zgjedhur është $p < 0.05$.

Tabela 19: Përmbledhje e regresionit përsa i përket finalizimit të problemeve ligjore (Pyetësorët)

Variabli	Kategoritë e krahasuara	Raporti i mundësive
Grupmoshat	14-24| 64+	1.3
Strategjia e përdorur	Kërkim i ndihmës ligjore| Moskërkim i ndihmës ligjore	1.9
Etniciteti	Roma| Shqiptar	1.6
Të ardhurat familjare	Nën mesatare| Mbi mesatare	2.2
Variablat jo domethënëse përfshijnë statusin e paaftësisë, nivelin e edukimit, statusin e punësimit dhe gjininë.		

Nr. = 1386

Duke parë zgjedhjen e kategorive të referencës dhe për të mos ngatërruar lexuesin me raporte më të vogla se një vendosëm të rikodojmë variablën e varur. Për këtë arsye, raportet e mundësive në Tabelën 19 reflektojnë shancet për të mos i zgjidhur problemet ligjore. E kundërta (probabiliteti për t'i zgjdhur çështjet ligjore) mund të llogaritet duke pjesëtuar një me secilën nga raportet e mundësive.

Grupet më të prirura për të mos i finalizuar problemet ligjore ndërmjet njerëzve që kanë hasur të paktën një problem ligjor vitin e fundit, në rend zbritës, janë:

1. Individët me të ardhura familjare nën mesataren
2. Njerëzit që nuk kërkojnë ndihmë ligjore
3. Komuniteti Roma
4. Individët midis 14 dhe 24 vjeç

8. Konkluzione: Një Qasje Tërësore ndaj Aksesit në Drejtësi

Qëllimi kryesor i këtij studimi ishte të vlerësonte nevojat ligjore të qytetarëve shqiptarë nëpërmjet telefonatave dhe pyetësorëve. Ky raport përfaqëson studimin, deri më tani, mtë të plotë kualitativ dhe kuantitativ në këtë drejtim në Shqipëri. Duke përdorur instrumente të ndryshme statistikore, ai paraqet karakteristikat më të rëndësishme të përhapjes dhe natyrës së problemeve ligjore në Shqipëri, strategjitë e përdorura si përgjigje, finalizimin dhe pasojat e tyre. Kjo anketë tregon se përhapja, strategjitë, finalizimi dhe ndërlikimet e dhe si pasojë të problemeve ligjore janë heterogjene. Ndaj, kjo shumëllojshmëri nënkupton që asnjë strategji e vetme është e mjaftueshme për të sjellë drejtësi për të gjithë njerëzit. Qasja ndaj një drejtësie gjithëpërfshirëse duhet të jetë shumëanshme dhe duhet të integrojë një sërë strategjish që duhet t'i përgjigjen nevojave të ndryshme.

Pavarësisht kësaj shumëllojshmërie, ky studim ripohon që aksesi në drejtësi për njerëzit në nevojë duhet të mbesë një prioritet. Njerëzit me vështirësi ekonomike ngelen vulnerabël ndaj problemeve ligjore duke qenë se 70% e të anketuarve nga ky grup ka përjetuar një shqetësim të këtij tipi vitin e fundit. Veçanërisht komuniteti Roma, njerëzit me paaftësi dhe femrat janë grupet që hasin më shumë problematika. Jo vetëm janë të varfërit më të prekur nga problemet ligjore por ata kanë dhe më shumë mundësi për të vuajtur nga këto probleme. 95% e atyre që kishte hasur një problem ligjor 12 muajt e fundit vlerësuan që këto çështje kishin sjellur pasoja negative në jetën e tyre dhe pothuaj çereku i renditën këto ndërlikime si të rënda.

Një pjesë e këtyre vështirësive krijohet nga mungesa e ndihmës ligjore. Me anë të regresioneve binare logjistike ne vumë re një lidhje të fortë midis mungesës së ndihmës ligjore dhe pamundësisë për të finalizuar një problem ligjor. Numri i njerëzve me vështirësi ekonomike që nuk kishin kërkuar ndihmë ligjore për problemet e tyre ishte tmerrësisht i lartë. Në fakt, vetëm 26% e subjekteve u përgjigjën se kishin kërkuar ndihmë. Në mes të këtyre, grupet që priren më shumë për të mos kërkuar asistencë ligjore janë komuniteti Roma, individët që nuk kanë përfunduar gjimnazin, të papunët dhe njerëzit që banojnë jashtë Tirane. Arsyeja kryesore pas kësaj zgjedhje ishte mungesa e burimeve financiare, që shpjegon 61% të rasteve kur ndihma ligjore nuk u kërkua. 30% e rasteve të tjera u nxit nga mungesa e besimit të institucionet që ofrojnë ndihmë ligjore (duke përfshirë avokatë me pagesë dhe kryesisht dhe OJQ).

Përveç këtyre anketave kuantitative, ky raport analizoi situatën e nevojave ligjore të njerëzve në vështirësi duke zhvilluar intervista dhe fokus grupe. Këto të fundit plotësuan në mënyrë koherente tregimin mbi nevojat ligjore të ofruar nga telefonatat dhe pyetësorët dhe shtuan opinione personale më të thelluara mbi problemet dhe zgjidhjet e mundshme të sistemit të ndihmës juridike. Si pjesë e reformës në drejtësi, ligji i ri mbi ndihmën juridike ka prodhuar sinjale inkurajuese që situata mund të ndryshojë ndjeshëm në të ardhmen e afërt. Kushte më pak shtrënguese për përfituesit e mundshëm të ndihmës juridike sekondare dhe më shumë ofrues të ndihmës juridike primare mund të përmirësojnë gjendjen ekzistuese. Intervistat me përfaqësues të nivelit të lartë legjislativ dhe ekzekutiv mbështetën tezën tonë, dmth., situata juridike e shumë njerëzve, sidomos atyre në vështirësi ekonomike, është e rrezikshme dhe reforma në drejtësi synon të përmirësojë sasinë dhe cilësinë e ndihmës juridike së ofruar.

Sidoqoftë, dy pika të tjera duhet të adresohen më me kujdes. Së pari, mungesa (ose mungesa e pjesshme) e informacionit mbi ofruesit e ndihmës juridike falas mund të jetë një pengesë e rëndësishme për zgjidhjet efektive të problemeve ligjore. Më shumë se 63% e individëve që nuk kanë kërkuan ndihmë ligjore për shkak të problemeve financiare nuk kishin dijeni (ose kishin dijeni të paplotë) për mundësitë e përfitimit të ndihmës juridike falas nga shteti ose OJQ përkatëse. Ndaj, për grupet vulnerabël, fushata informuese dhe edukimi që i ndihmojnë të identifikojnë problemet e tyre ligjore dhe rrugët e zgjidhjes (qoftë dhe të kërkimit të ndihmës juridike) mund të jenë të dobishme. Në këtë drejtim, projekti i ri i Ministrisë së Drejtësisë (ngritja e një zyre pilot të specializuar në ofrimin e ndihmës juridike brenda Ministrisë) mund të jetë hapi i parë i një skeme të përmirësuar komunikimi.

Së dyti, shumëllojshmëria e problemeve ligjore, e finalizimit të tyre dhe pasojat përkatëse kërkojnë një qasje tërësore, e shumëanshme dhe e integruar, ndaj aksesit në drejtësi. Duhet të jetë e shumëanshme për të përfshirë disa lloje strategjish për të akomoduar nevoja të ndryshmë të komunitetit. Duhet të jetë e integruar për të ofruar asistencë intensive për shërbime juridike dhe ekstra-juridike duke parë që dhe nevojat e shkaktuara nga problemet ligjore mund të kërkojnë ndihmë ekstra-ligjore. Ofruesit e asistencës juridike parësore duhet të kenë dijeni për këtë shumëllojshmëri nevojash dhe të veprojnë në mënyrë të përshtatshme.

Për shembull, studime të tjera të zhvilluara mbi nevojat ligjore të vendeve të tjera sugjerojnë që ndihma juridike parësore është veçanërisht efektive për individë që kanë

informacion dhe aftësi ligjore(Coumarelos and Ramsey 2012).[18] Nga ana tjetër, individë pak të arsimuar përfitojnë më mirë nëse përfaqësohen drejtpërdrejtë nga avokatë kryesisht.

Diagnoza e saktë e rasteve të veçanta është e rëndësishme jo vetëm për mirëqenien e individit por edhe për shpërndarjen optimale të burimeve në dispozicion. Fondet e limituara financiare janë kryesisht pengesa kryesore për ofrimin e ndihmës juridike falas në sasinë dhe cilësinë e dëshiruar. Për më tepër, Sekretarja e Komisionit të Ligjeve, të Drejtave të Njeriut dhe Administrimit Publik në Parlament, Znj. Klotilda Ferhati pohoi se përmirësimet në sistemin e ndihmës juridike pritet të sjellin kosto të larta, të cilat priten të mbulohen nga tarifa më të larta gjyqësore. Prandaj, përcaktimi i prioriteteve për të optimizuar strategjitë për lehtësimin e zgjidhjeve ligjore është jetësor.

[18] Kjo do të ishte një marrëdhënie interesante për t'u testuar por që fatkeqësisht nuk mund të realizohej në këtë studim. Për të vlerësuar sesi edukimi ndërvepron me vetë-ndihmën në finalizimin e problemeve ligjore kërkohet shqyrtimi i efekteve të kombinuara të variablave të pavarura. Kjo gjë do të ishte e pamundur në rastin tonë duke parë madhësinë e kampionit.

Aneksi 1

Kampioni i Plotë nga Telefonatat

Legjenda e Tabelës

Grupmoshat

- 14-24 → Subjekti është midis 14 dhe 24 vjeç.
- 25-44 → Subjekti është midis 25 dhe 44 vjeç.
- 45-64 → Subjekti është midis 45 dhe 64 vjeç.
- 64+ → Subjekti është mbi 64 vjeç.

Gjinia

- M → Subjekti vetë-identifikohet si mashkull.
- F → Subjekti vetë-identifikohet si femër.

Niveli i edukimit

- P → Subjekti nuk ka mbaruar gjimnazin.
- S → Subjekti ka mbaruar gjimnazin por jo universitetin.
- U → Subjekti ka mbaruar të paktën universitetin.

Statusi i punësimit

- U → Subjekti është i papunë.
- E → Subjekti është i punësuar.
- R → Subjekti është pensionist.
- S → Subjekti është student.

Etniciteti

- A → Subjekti vetë-identifikohet si pjesëtar i komunitetit Shqiptar.
- R → Subjekti vetë-identifikohet si pjesëtar i komunitetit Roma.
- E → Subjekti vetë-identifikohet si pjesëtar i komunitetit Egjiptian.

- G → Subjekti vetë-identifikohet si pjesëtar i komunitetit Grek.
- M → Subjekti vetë-identifikohet si pjesëtar i komunitetit Maqedonas.

Vendbanimi

- T → Subjekti banon në Tiranë.
- NT → Subjekti banon jashtë Tirane.

Statusi i paaftësisë

- Y → Subjekti ka paaftësi fizike ose mendore.
- N → Subjekti nuk ka paaftësi fizike ose mendore.

Grupmoshat	Gjinia	Niveli i edukimit	Statusi i punësimit	Etniciteti	Vendbanimi	Statusi i paaftësisë	Nr.
14-24	M	P	U	A	T	N	4
14-24	M	P	U	A	T	Y	5
14-24	M	P	U	R	T	N	3
14-24	M	P	U	R	NT	N	2
14-24	M	P	E	A	T	N	1
14-24	M	P	E	A	NT	N	1
14-24	M	P	U	R	T	Y	2
14-24	M	S	U	A	T	N	4
14-24	M	S	U	R	T	N	2
14-24	M	S	U	A	NT	N	3
14-24	M	S	U	A	T	Y	2
14-24	M	S	S	A	NT	N	1
14-24	F	P	S	A	T	N	4
14-24	F	P	S	A	T	Y	1
14-24	F	P	S	R	T	N	2
14-24	F	P	U	A	T	N	7
14-24	F	P	U	A	T	Y	2
14-24	F	P	U	R	T	N	6
14-24	F	P	U	A	NT	N	5
14-24	F	P	U	A	NT	Y	1
14-24	F	P	U	R	NT	N	1
14-24	F	S	S	A	T	N	1
14-24	F	S	U	A	T	N	3
14-24	F	S	U	A	NT	N	3

14-24	F	S	U	R	T	N	4
14-24	F	S	U	R	NT	N	1
25-44	M	P	U	A	T	N	43
25-44	M	P	U	A	T	Y	6
25-44	M	P	U	A	NT	N	9
25-44	M	P	U	R	T	N	13
25-44	M	P	U	R	T	Y	3
25-44	M	P	U	R	NT	N	3
25-44	M	P	E	A	T	N	13
25-44	M	P	E	A	NT	N	2
25-44	M	P	E	R	T	N	5
25-44	M	P	E	R	NT	N	1
25-44	M	P	E	G	T	N	1
25-44	M	S	U	A	T	N	19
25-44	M	S	U	A	T	Y	4
25-44	M	S	U	A	NT	N	7
25-44	M	S	U	R	T	N	6
25-44	M	S	U	R	NT	N	2
25-44	M	S	E	A	T	N	13
25-44	M	S	E	A	NT	N	4
25-44	M	S	E	R	T	N	6
25-44	M	U	E	A	T	N	2
25-44	F	P	U	A	T	N	37
25-44	F	P	U	A	T	Y	5
25-44	F	P	U	A	NT	N	4
25-44	F	P	U	A	NT	Y	2
25-44	F	P	U	R	T	N	17
25-44	F	P	U	R	T	Y	2
25-44	F	P	U	R	NT	N	6
25-44	F	P	U	R	NT	Y	1
25-44	F	P	E	A	T	N	20
25-44	F	P	E	A	NT	N	3
25-44	F	P	E	R	T	N	4
25-44	F	S	U	A	T	N	24
25-44	F	S	U	A	T	Y	2
25-44	F	S	U	A	NT	N	5
25-44	F	S	U	R	T	N	8
25-44	F	S	U	R	T	Y	1
25-44	F	S	U	R	NT	N	3
25-44	F	S	E	A	T	N	26
25-44	F	S	E	A	T	Y	4
25-44	F	S	E	A	NT	N	7
25-44	F	S	E	A	NT	Y	1

25-44	F	S	E	R	T	N	11
25-44	F	S	E	R	T	Y	3
25-44	F	S	E	R	NT	N	5
25-44	F	U	E	G	T	N	2
25-44	F	U	E	G	NT	N	2
25-44	F	U	E	A	T	N	2
45-64	M	P	U	A	T	N	21
45-64	M	P	U	A	T	Y	7
45-64	M	P	U	A	NT	N	3
45-64	M	P	U	R	T	N	11
45-64	M	P	U	R	NT	N	2
45-64	M	P	E	A	T	N	19
45-64	M	P	E	A	T	Y	3
45-64	M	P	E	A	NT	N	2
45-64	M	P	E	R	T	N	5
45-64	M	S	U	A	T	N	9
45-64	M	S	U	A	T	Y	3
45-64	M	S	U	A	NT	N	3
45-64	M	S	U	R	T	N	5
45-64	M	S	U	R	T	Y	3
45-64	M	S	U	R	NT	N	2
45-64	M	S	U	R	NT	Y	1
45-64	M	S	E	A	T	N	18
45-64	M	S	E	A	T	Y	3
45-64	M	S	E	A	NT	N	1
45-64	M	S	E	A	NT	Y	1
45-64	M	S	E	R	T	N	6
45-64	M	S	E	R	NT	N	2
45-64	M	U	U	A	T	N	3
45-64	M	U	U	A	T	Y	2
45-64	M	U	U	A	NT	N	1
45-64	M	U	E	A	T	N	3
45-64	M	U	E	A	NT	N	1
45-64	F	P	U	A	T	N	22
45-64	F	P	U	A	T	Y	14
45-64	F	P	U	A	NT	N	1
45-64	F	P	U	A	NT	Y	2
45-64	F	P	U	R	T	N	11
45-64	F	P	U	R	T	Y	16
45-64	F	P	U	G	NT	Y	1
45-64	F	P	E	A	T	N	16
45-64	F	P	E	A	NT	N	4
45-64	F	P	E	R	T	N	4

45-64	F	P	E	R	NT	N	1
45-64	F	S	U	A	T	N	23
45-64	F	S	U	A	NT	N	9
45-64	F	S	U	A	T	Y	6
45-64	F	S	U	A	NT	Y	1
45-64	F	S	U	R	T	N	17
45-64	F	S	U	R	T	Y	4
45-64	F	S	U	R	NT	Y	2
45-64	F	S	E	A	T	N	16
45-64	F	S	E	A	NT	N	2
45-64	F	S	E	R	T	N	3
45-64	F	U	U	G	T	N	2
45-64	F	U	U	A	T	N	2
45-64	F	U	E	A	T	N	3
65+	M	P	R	A	T	N	9
65+	M	P	R	A	T	Y	12
65+	M	P	R	A	NT	N	2
65+	M	P	R	A	NT	Y	1
65+	M	P	R	R	T	N	5
65+	M	P	R	R	T	Y	6
65+	M	P	U	A	T	N	12
65+	M	P	U	A	NT	N	3
65+	M	P	U	R	T	N	8
65+	M	P	U	R	NT	N	1
65+	M	P	U	G	T	N	2
65+	M	S	R	A	T	N	2
65+	M	S	R	A	T	Y	5
65+	M	S	R	A	NT	Y	1
65+	M	S	R	R	T	Y	4
65+	M	S	U	A	T	N	19
65+	M	S	U	A	NT	N	3
65+	M	S	U	A	T	Y	5
65+	M	S	U	R	T	N	6
65+	M	S	U	R	T	Y	2
65+	M	S	U	R	NT	N	1
65+	M	U	E	G	T	N	2
65+	M	U	U	A	T	N	3
65+	F	P	U	A	T	N	18
65+	F	P	U	A	NT	N	4
65+	F	P	U	A	T	Y	4
65+	F	P	U	R	T	N	15
65+	F	P	U	R	T	Y	9
65+	F	P	U	R	NT	N	2

65+	F	P	U	R	NT	Y	2
65+	F	P	R	A	T	N	9
65+	F	P	R	A	T	Y	5
65+	F	P	R	A	NT	N	2
65+	F	P	R	R	T	N	4
65+	F	S	U	A	T	N	19
65+	F	S	U	A	NT	N	2
65+	F	S	U	R	T	N	13
65+	F	S	U	R	NT	N	2
65+	F	S	R	R	T	Y	11
65+	F	S	R	R	NT	Y	1
65+	F	S	R	G	T	N	2
65+	F	U	R	G	T	N	1
65+	F	U	R	A	T	N	6

Kampioni i Plotë nga Pyetësorët

Legjenda e Tabelës

Grupmoshat

- 14-24 → Subjekti është midis 14 dhe 24 vjeç.
- 25-44 → Subjekti është midis 25 dhe 44 vjeç.
- 45-64 → Subjekti është midis 45 dhe 64 vjeç.
- 64+ → Subjekti është mbi 64 vjeç.

Gjinia

- M → Subjekti vetë-identifikohet si mashkull.
- F → Subjekti vetë-identifikohet si femër.

Niveli i edukimit

- P → Subjekti nuk ka mbaruar gjimnazin.
- S → Subjekti ka mbaruar gjimnazin por jo universitetin.
- U → Subjekti ka mbaruar të paktën universitetin.

Statusi i punësimit

- U → Subjekti është i papunë.
- E → Subjekti është i punësuar.
- R → Subjekti është pensionist.
- S → Subjekti është student.

Etniciteti

- A → Subjekti vetë-identifikohet si pjesëtar i komunitetit Shqiptar.
- R → Subjekti vetë-identifikohet si pjesëtar i komunitetit Roma.
- E → Subjekti vetë-identifikohet si pjesëtar i komunitetit Egjiptian.
- G → Subjekti vetë-identifikohet si pjesëtar i komunitetit Grek.
- M → Subjekti vetë-identifikohet si pjesëtar i komunitetit Maqedonas.

Të ardhurat familjare

- BM → Të ardhurat familjare të subjektit janë nën mesatare krahasuar me popullsinë e Shqipërisë.
- AM → Të ardhurat familjare të subjektit janë mbi mesatare krahasuar me popullsinë e Shqipërisë.

Statusi i paaftësisë

- Y → Subjekti ka paaftësi fizike ose mendore.
- N → Subjekti nuk ka paaftësi fizike ose mendore.

Grupmoshat	Gjinia	Niveli i edukimit	Statusi i punësimit	Etniciteti	Të ardhurat familjare	Statusi i paaftësisë	Nr.
14-24	M	P	U	A	BM	N	8
14-24	M	P	U	A	BM	Y	1
14-24	M	P	U	R	BM	N	7
14-24	M	P	E	A	BM	N	3
14-24	M	S	U	A	BM	N	12
14-24	M	S	U	R	BM	N	2
14-24	M	S	E	A	BM	N	9
14-24	M	S	E	A	AM	N	3
14-24	M	U	U	A	BM	N	2
14-24	F	P	U	A	BM	N	3

14-24	F	P	U	A	AM	N	1
14-24	F	P	U	R	BM	N	4
14-24	F	P	U	R	BM	Y	1
14-24	F	S	U	A	BM	N	3
14-24	F	S	U	A	AM	N	2
14-24	F	S	E	A	BM	N	1
14-24	F	U	U	A	BM	N	3
14-24	F	U	E	A	BM	N	2
25-44	M	P	U	A	BM	N	16
25-44	M	P	U	A	BM	Y	2
25-44	M	P	E	A	BM	N	47
25-44	M	P	E	A	BM	Y	2
25-44	M	S	E	A	BM	N	52
25-44	M	S	E	A	BM	Y	4
25-44	M	S	U	A	AM	N	19
25-44	M	S	U	R	BM	N	4
25-44	M	S	E	R	BM	N	1
25-44	M	U	U	A	BM	N	9
25-44	M	U	U	A	BM	Y	3
25-44	M	U	E	A	BM	N	7
25-44	M	U	E	A	AM	N	44
25-44	F	P	U	A	BM	N	27
25-44	F	P	U	A	BM	Y	4
25-44	F	P	U	R	BM	N	7
25-44	F	P	U	R	BM	Y	1
25-44	F	P	E	A	BM	N	5
25-44	F	S	U	A	BM	N	18
25-44	F	S	E	A	BM	N	11
25-44	F	S	U	M	BM	N	1
25-44	F	U	U	A	BM	N	7
25-44	F	U	U	A	AM	N	2
25-44	F	U	E	A	BM	N	3
25-44	F	U	E	A	AM	N	29
25-44	F	U	E	G	AM	N	2
45-64	M	P	U	A	BM	N	49
45-64	M	P	U	A	BM	Y	3
45-64	M	P	U	A	AM	N	1
45-64	M	P	U	R	BM	N	4
45-64	M	P	U	R	BM	N	1
45-64	M	P	E	A	BM	N	79
45-64	M	P	E	A	BM	Y	2
45-64	M	P	E	A	AM	N	14
45-64	M	P	E	R	BM	N	2

45-64	M	P	E	G	BM	N	1
45-64	M	S	U	A	BM	N	21
45-64	M	S	U	A	BM	Y	3
45-64	M	S	U	R	BM	N	8
45-64	M	S	E	A	BM	N	14
45-64	M	S	E	A	AM	N	36
45-64	M	S	E	R	BM	N	2
45-64	M	S	E	R	AM	Y	1
45-64	M	U	U	A	BM	N	7
45-64	M	U	U	A	BM	Y	3
45-64	M	U	U	R	BM	N	1
45-64	M	U	E	A	BM	N	3
45-64	M	U	E	A	BM	Y	1
45-64	M	U	E	A	BM	N	12
45-64	M	U	E	A	AM	N	23
45-64	M	U	E	R	AM	N	1
45-64	F	P	U	A	BM	N	22
45-64	F	P	U	A	BM	Y	4
45-64	F	P	U	R	BM	N	1
45-64	F	P	U	R	BM	Y	2
45-64	F	P	U	A	AM	N	2
45-64	F	P	E	A	BM	N	15
45-64	F	S	U	A	BM	N	10
45-64	F	S	U	A	BM	Y	4
45-64	F	S	U	A	AM	N	2
45-64	F	S	U	R	BM	N	3
45-64	F	S	E	A	BM	N	5
45-64	F	S	E	A	AM	N	31
45-64	F	S	E	G	AM	N	1
45-64	F	S	E	R	AM	N	2
45-64	F	U	U	A	BM	N	6
45-64	F	U	U	A	BM	Y	3
45-64	F	U	U	R	BM	N	1
45-64	F	U	E	A	BM	N	3
45-64	F	U	E	A	BM	Y	2
45-64	F	U	E	A	AM	N	39
45-64	F	U	E	R	BM	N	1
45-64	F	U	E	R	AM	N	2
65+	M	P	U	A	BM	N	4
65+	M	P	U	A	BM	Y	3
65+	M	P	U	R	BM	N	1
65+	M	P	U	R	BM	Y	2
65+	M	P	E	A	BM	N	2

65+	M	P	E	A	AM	N	1
65+	M	P	R	A	BM	N	17
65+	M	P	R	A	BM	Y	11
65+	M	P	R	R	BM	N	2
65+	M	P	R	R	BM	Y	2
65+	M	P	R	G	BM	N	1
65+	M	S	U	A	BM	N	8
65+	M	S	U	A	BM	Y	6
65+	M	S	U	R	BM	N	1
65+	M	S	E	A	BM	Y	1
65+	M	S	E	A	AM	N	2
65+	M	S	R	A	BM	N	13
65+	M	S	R	A	BM	Y	8
65+	M	U	R	A	BM	N	9
65+	M	U	R	A	BM	Y	6
65+	M	U	R	A	AM	N	2
65+	F	P	U	A	BM	N	4
65+	F	P	U	A	BM	Y	5
65+	F	P	U	R	BM	N	1
65+	F	P	E	A	BM	N	4
65+	F	S	U	A	BM	N	6
65+	F	S	U	A	BM	Y	3
65+	F	S	U	A	AM	N	1
65+	F	S	R	A	BM	N	6
65+	F	S	R	A	BM	N	2
65+	F	U	R	A	BM	N	9
65+	F	U	R	A	BM	Y	4
65+	F	U	R	G	AM	N	1
65+	F	U	E	A	BM	N	4
65+	F	U	E	A	BM	Y	3

Aneksi 2

Struktura e Telefonatave

Mirëmëngjes/mirëdita/mirëmbrëma. Unë quhem [THUAJ EMRIN] dhe telefonoj nga Shërbimi Ligjor Falas Tiranë. Numrin tuaj e morëm nga [THUAJ EMRIN]. Ne po zhvillojmë një studim mbi nevojat ligjore të njerëzve me vështirësi ekonomike. Në këtë drejtim, ne po intervistojmë njerëzit mbi 15 vjeç që nuk do kishin apo nuk kanë mundësi të përballojnë një proçes ligjor.

A jeni mbi 15 vjeç? (Nëse jo, falenderoni të anketuarin dhe mbyllni telefonatën). A mendoni se mund të përballoni një proçes gjyqësor nëse do të kishit një të tillë? (Nëse po, falenderoni të anketuarin, pyeteni nëse mund të ofrojë numra të njohurve të tij/saj që vlerëson që nuk mund të përballojnë një proçes gjyqësor dhe mbyllni telefonatën). A jeni në gjendje t'i përgjigjeni disa pyetjeve të shkurtra? (Nëse jo, falenderoni të anketuarin, pyeteni nëse mund të ofrojë numra të njohurve të tij/saj që vlerëson që nuk mund të përballojnë një proçes gjyqësor dhe mbyllni telefonatën).

[Nëse personi thotë që nuk ka hasur probleme ligjore]: Nuk ka problem. Ne jemi të interesuar për individët që kanë ose nuk kanë hasur probleme ligjore.

[Nëse shikohet e nevojshme]: Intervista zgjat 5-10 minuta për shumicën e njerëzve. Do të përpiqem të jem sa më i/e shpejtë të jetë e mundur.

[Nëse shikohet e nevojshme]: Do të ishte më e përshtatshme të merrja një ditë tjetër?

Në të kundërt filloni me pyetjet:

Pjesa 1: Treguesit demografikë

1. Sa vjeç jeni?

2. Cilës gjini i përkisni?

3. Në cilin qytet banoni?

4. Cili është niveli juaj i edukimit? [Nëse nuk ka përfunduar universitetin] a jeni student?

5. A jeni i punësuar në këtë moment? [Nëse jo] si do e përshkruanit statusin tuaj?

6. Cilës etni i përkisni?

7. A vuani nga ndonjë paaftësi e përhershme apo për kohë të pacaktuar?

Pjesa 2: Vlerësimi i nevojave ligjore

7. A keni pasur ndonjë ngjarje 12 muajt e fundit, e cila ka sjellë, apo mund të sjellë sipas jush, një problem ligjor? (Nëse jo, mbylleni këtu telefonatën)

8. Sa probleme ligjore keni hasur në 12 muajt e fundit?

9. Si do të përshkruanit këtë problem, apo probleme?

10. Sa nga këto probleme ligjore janë zgjidhur?

11. Çfarë hapash keni ndërmarrë për të zgjidhur problemin apo problemet? Nëse i anketuari nuk di si t'i përgjigjet pyetjes ofroni disa alternativa, psh., ndihmë nga persona ose institucione të , vetë-ndihmë ose asnjë veprim.

12. Nëse i anketuar ka punësuar një ndihmës juridik, ky i fundit ka qenë më pagesë apo pa? Nëse ishte pa pagesë, behet fjalë për një avokat kryesisht, një mik apo një OJQ që ofron të tilla shërbime?

13. (Nëse i anketuari nuk ka kërkuar ndihmë ligjore), cila ishte arsyeja pas kësaja zgjedhje?

14. (Nëse përgjigjIf the ansëer to the later question ëas related to financial constraints), ëas the intervieëee aëare of the free legal aid offered by the state or by various NGO-s?

15. (If the intervieëee ëas aëare), ëhy did s/he decided not to employ such resources?

16. Çfarë pasojash kanë sjellë këto probleme ligjore në jetën tuaj të përditshme?

Struktura e Pyetësorëve

Ju lutem përgjigjuni pyetjeve të mëposhtme duke plotësuar me një kryq kutinë përkatëse (nëse më shumë se një përgjigje është e vlefshme, plotësoni të gjitha kutitë e përshtatshme).

Pjesa 1: Treguesit demografikë

1. Cilës grupmoshe i përkisni?

☐ 14-24 vjeç ☐ 25-44 vjeç ☐ 45-64 vjeç ☐ Mbi 64 vjeç

2. Cilës gjini i përkisni?

☐ Femër ☐ Mashkull ☐ Trans ☐ E/I pasigurtë

3. A keni një diplomë universiteti?

☐ Po ☐ Jo ☐ Jam në mes të studimeve

4. Nëse i jeni përgjigjur “Jo” pyetjes 4, cili është niveli juaj i edukimit?

☐ 8 ose 9 vjeçare (ose më pak) ☐ Gjimnaz ☐ Edukim profesional pas gjimnazit

5. Për momentin jeni e/i . . .?

☐ Punësuar ☐ Pension ☐ Student ☐ Papunësuar

6. Përafërsisht, sa janë të ardhurat vjetore të shtëpisë suaj (në Lekë të rinj)?

____

7. Sa anëtarë ka shtëpia juaj?

____

8. Cilës etni i përkisni?

☐ Shqiptare ☐ Rome ☐ Greke ☐ Tjetër ☐ E/I pasigurtë

9. Nëse i jeni përgjigjur me “Tjetër” pyetjes 9, ju lutem specifikoni:

___

10. A vuani nga ndonjë paaftësi fizike apo mendore e përhershme apo afatgjatë?

☐ Po ☐ Jo ☐ E/I pasigurtë

Pjesa 2: Vlerësimi i nevojave ligjore

11. A keni pasur ndonjë ngjarje 12 muajt e fundit, e cila ka sjellë, apo mund të sjellë sipas jush, një problem ligjor? (Nëse jo, mbylleni këtu pyetësorin dhe mos i kushtoni rëndësi pyetjeve të tjera)

☐ Po ☐ Jo ☐ E/I pasigurtë

12. Sa probleme ligjore keni hasur në 12 muajt e fundit?

☐ Një ☐ Dy ☐ Tre ☐ Më shumë se tre

13. Si do të përshkruanit këtë problem, apo probleme, duke përdorur 1-7 fjalë kyçe — p.sh. “divorc” ose “kontratë pune” ose “akuzuar/ viktimë për X vepër”, etj.? (nëse keni më shumë se një problem, veproni në të njëjtën mënyrë për secilin prej tyre)

___

___

14. Sa nga këto probleme ligjore janë zgjidhur?

☐ Të gjithë ☐ Një pjesë (nëse keni më shumë se një) ☐ Asnjë

15. Çfarë hapash keni ndërmarrë për të zgjidhur problemin apo problemet? — nëse keni, apo keni pasur, më shumë se një problem ligjor dhe keni vepruar në mënyra të ndryshme për t’i

zgjidhur, në vend të kryqit, te kutia përkatëse vendosni numrin e problemeve që i jeni afruar në atë mënyrë.

☐ Ndihmë nga persona të tjerë ☐ Vetë-informim (me anë të internetit apo librave) ☐ Asnjë

16. Nëse i jeni përgjigjur me "Ndihmë nga persona të tjerë" pyetjes 17, çfarë lloj ndihme keni marrë apo kërkuar? — nëse keni, apo keni pasur, më shumë se një problem ligjor dhe keni marrë ndihmë nga burime të ndryshme, në vend të kryqit, te kutia përkatëse vendosni numrin e problemeve që i jeni afruar në atë mënyrë.

☐ Avokat me pagesë ☐ Avokat pa pagesë (i caktuar nga shteti) ☐ Avokat pa pagesë (Miqësi)
☐ Avokat pa pagesë (OJF)

17. Nëse i jeni përgjigjur me "Vetë-informim" apo me "Asnjë" pyetjes 17, pse nuk keni kërkuar ndihmë nga persona të tjerë për këtë problem apo probleme? — nëse keni, apo keni pasur, më shumë se një problem ligjor dhe keni arsye të ndryshme për këtë zgjedhje, në vend të kryqit, tek kutia përkatëse plotësoni numrin e problemeve që s'keni kërkuar ndihmë për arsyen e caktuar.

☐ I aftë për t'a zgjidhur vetë ☐ Mungesë burimesh financiare ☐ Pak mundësi për të fituar
☐ Mosbesim te institucionet e drejtësisë apo avokatët ☐ Problem ligjor ishte i parëndësishëm

18. Nëse jeni përgjigjur "Mungesë burimesh financiare" pyetjes 19, a keni dijeni për mundësinë e . . . ?

☐ Avokatit të caktuar nga shteti ☐ OJF-ve që ofrojnë ndihmë ligjore falas

19. Nëse keni dijeni për njërën nga alternativat tek pyetja 20, pse nuk i jeni drejtuar atyre?

☐ Mungesë besimi ☐ Largësi fizike ☐ Refuzim nga zyrat e mësipërme

20. Çfarë pasojash kanë sjellë këto probleme ligjore në jetën tuaj të përditshme?

☐ Asnjë pasojë ☐ Të lehta ☐ Mesatare ☐ Të rënda

Aneksi 3

Intervista

Përveç pesë të intervistuarve më poshtë, do të donim të falenderonim Drejtorin e Përgjithshëm të Gjendjes Civile, Z. Bledar Doracaj, Drejtoreshën e Agjencisë Shtetërore për të Drejtat dhe Mbrojtjen e Fëmijëve, Znj. Ina Verzivolli, Drejtoreshën e Shërbimit Social, Znj. Etleva Bisha dhe Zv. Drejtoreshën e Shërbimit Social, Znj. Lida Leskaj të cilët shpenzuan kohën e tyre për të na ofruar informacion dhe interpretime shumë të vlefshme mbi këtë projekt. Për arsye logjistike intervistat e tyre nuk u përfshinë të plota në këtë seksion por opinionet e tyre u vlerësuan me kujdes gjatë përkatitjes së konkluzioneve dhe rekomandimeve.

Drejtoresha e Agjencisë Shtetërore për të Drejtat dhe Mbrojtjen e Fëmijëve, Znj. Ina Verzivolli, 3 tetor 2017

Me 3 tetor, ne intervistuam Znj. Ina Verzivolli. Ajo theksoi rëndësinë e ligjit nr. 18/2017 dhe të Agjendës Kombëtare për të Drejtat e Fëmijëve 2020 për mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve. Ndërmjet të tjerave, ajo tha:

"Ligji nr. 18/2017 përcakton në mënyrë të qartë përgjegjësitë e Njësive të Mbrojtjes së Fëmijëve për të ndihmuar fëmijët që nuk kanë akses në të drejtat bazë, psh., regjistrimi në gjendjen civile, edukimi, shëndetësia. Një pjesë e rëndësishme e këtij ligji merret me caktimin e një mbrojtje efektive dhe parandalimin e mundshëm të formave të ndryshme të dhunës, shfrytëzimit dhe neglizhencës ndaj fëmijëve. Në këtë drejtim, ligji ndjek praktikat dhe proçedurat më të mira europiane për të garantuar mbrojtjen e fëmijëve në çdo situatë, brenda familjes, institucioneve, në internet, etj.

Ligji njeh figurën e Punonjësit për Mbrojtjen e Fëmijës dhe detyron bashkitë që kanë të regjistruar më shumë se 3000 fëmijë për të punësuar të paktën një punonjës të specializuar në këtë fushë (të punojë gjatë të gjithë kohës për mbrojtjen e fëmijëve). Ky detyrim do të rrisë në mënyrë të ndjeshme numri e punojnësve që ndihmojnë fëmijët duke parë që një pjesë e madhe e territorit të Republikës së Shqipërisë është i pambuluar në këtë aspekt. Shërbimi i mbrojtjes së fëmijëve duhet të jetë aktiv 24 orë në ditë.

Për herë të parë, ky ligj përcakton masat që këta punonjës mund të zbatojnë nëse identifikojnë rrethana që mund të sjellin abuzimin me fëmijët. Këto masa përfshijnë strategjitë e emergjencës për të mbrojtur fëmijët nga situatat e rrezikut, siç janë rastet e fëmijëve të pastrehë ose të neglizhuar. Në situata të tjera, kur familja vetë rrezikon sigurinë dhe integritetin e fëmijës, mund të merren masa për të larguar fëmijën nga familja e tij/e saj dhe për t'a vendosur në një kujdestar alternative. Kjo është një pikë e rëndësishme që kthen parimet e sigurisë së fëmijës në diçka të prekshme.

Këto masa mund të miratohen nga gjykata me anë të proçedurave të veçanta por është thelbësore që mekanizmat për mbrojtjen e fëmijës të zbatohen sa më shpejt të jetë e mundur. Kjo është e nevojshme dhe për arsyen që tradicionalisht ka qenë e vështirë marrja e urdhërave të ndalimit. Ka pasur raste kur fëmijët kanë rrezikuar jetën për mungesa të këtyre urdhërave sepse gjykata e ka trajtuar në mënyrë shumë të ngushtë konceptin e dhunës ndaj fëmijëve. Për shembull, neglizhimi i fëmijës është një formë dhune që shpeshherë nuk kuptohet. Neglizhenca mund të sjellë pasoja ekstreme, psh. një fëmijë i sëmurë që nuk merr kujdesin e duhur mjekësor për shkak të neglizhencës së prindërve mund edhe të vdesë (pasoja më ekstreme).

Një tjetër platformë e rëndësishme për mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve në Shqipëri është Agjenda Kombëtare për të Drejtat e Fëmijëve 2017-2020. Detyrimet juridike që rrjedhin nga legjislacioni vendas dhe konventat ndërkomëtare janë përkthyer në një plan konkret për katër vitet në vazhdim. Kjo agjendë bazohet në katër kollona mbajtëse: 1) qeverisja e mirë për fëmijët, ku synohet të forcohet kapaciteti i strukturave qeveritare që punojnë për fëmijët, mbledhja e te dhënave dhe monitorimi i situatës, buxhetimi per fëmijë dhe pjesëmarrja e tyre në qeverisje; 2) eleminimi i të gjithë formave të dhunës ndaj fëmijës me anë të ngritjes të një sistemi të koordinuar dhe integruar për mbrojtjen e fëmijës; 3) krijimi i sistemeve dhe shërbimeve miqësore për fëmijët në shëndetësi, arsim, shërbime sociale dhe drejtësi.

Kategoritë që priten të përfitojnë më shumë nga këto ndryshime janë fëmijët në situatë rruge, fëmijët e përfshirë në punë të papërshtatshme dhe të dëmshme për moshën e tyre, fëmijët me aftësi të kufizuara dhe fëmijët që janë pre e dhunës dhe abuzimit seksual. Është gjithashtu e rëndësishme të mbrojmë fëmijët nga dhuna në shkolla dhe institucione rezidenciale me program specifike që adresojnë bullizmin. Për më tepër, sfida e re globale, mbrojtja e fëmijëve online kërkon kapacitete dhe vëmendje të veçantë.

Në këtë drejtim, bashkëpunimi me organizatat e shoqërsië civile bëhet i domosdoshëm. Ato përfaqësojnë strukturat më të konsoliduara në këtë drejtim në Shqipëri. Përgjatë 4 viteve të fundit, partneriteti midis OJQ-ve dhe institucioneve publike është forcuar. Për shembull, shumë nga modelet pozitive të adoptuara nga ligji për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijës janë propozuar nga OJQ.”

Ministrja e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Znj. Ogerta Manastirliu, 16 tetor 2017

Me 16 tetor, ministrja u gjend në një tavolinë punë të organizuar nga TLAS (“Investo për fëmjët, siguro të ardhmen”) e fokusuar në përmirësimin e akteve nënligjore për mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve që po hartohen nga ekspertët e TLAS. Znj. Manastirliu shpjegoi reformat e reja që po ndërmerren nga qeveria me synim përmirësimin e aksesit në drejtësi dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut, veçanërisht ato të lidhura me fëmijët dhe familjet e tyre. Fjala e plotë e ministres vijon:

“Jam krenare të ulem në këtë tavolinë dhe të diskutoj të ardhmen e fëmijëve tanë me njerëz që kanë luftuar për të drejtat e fëmijëve për vite. Une besoj që qëllimet e kësaj mbledhje janë të dyfishta: 1) Të konfirmojë bashkëpunimin e vazhdueshëm midis Ministrisë dhe OJQ-ve që merren me problemet e fëmijëve, 2) T’u prezantojë këtyre organizatave proçesin për konsultimin dhe finalizimin e akteve nënligjore të Ligjit për të Drejtat dhe Mbrojtjen e Fëmijëve, duke siguruar transparencë dhe gjithëpërfshirje. Mbrojtja e fëmijëve është një nga prioritetet e qeverisë tonë. Ministria do të adresojë shqetësimet e ngritura nga OJQ-të që punojnë në këtë fushë ashtu si ka bërë më parë me dy letrat e hapura drejtuar Kryeministrit, rikonfirmuar angazhimin e qeverisë për të çuar përpara çështjen e mbrojtjes së fëmijëve dhe realizimit të të drejtave të tyre.

Në veçanti, ne dua të rikonfirmojmë angazhimin për marrjen e masave për realizimin e Ligjit 18/2017 dhe zbatimin e dispozitave në këtë ligj për garantimin e mbrojtjes së fëmijëve si dhe progresin ne realizimin e të drejtave. Megjithë ri-organizimin e strukturave ministrore, qeveria ka marrë një angazhim për zbatimin e Konventës së Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Fëmijëve, mbi bazën e së cilës u miratua Ligji për të Drejtat dhe Mbrojtjen e Fëmijëve.

Synimi ynë është çdo hap i ndërmarrë nga qeveria të pasqyrojë dhe të konsiderojë të drejtat e fëmijëve në mënyrën si përcaktohen nga ky ligj.

Gjithashtu, ne duam të ripërsërisim angazhimin për zbatimin e Agjendës Kombëtare për të Drejtat e Fëmijëve 2020, si plan të detajuar për të jetësuar angazhimet ligjore në përgjegjësi dhe buxhete konkrete. Ashtu si është kërkuar nga OJQ të ndyrshme, Ministria do të përpiqet ta forcojë këtë strukturë duke krijuar një agjenci të specializuar në gjëndje për t’iu përgjigjur nevojave dhe situatave të rrezikut që prekin fëmijët më vulnerabël.

Shumë prej nevojave të fëmijëve, që edhe vetë organizatat e shoqërisë civile ja kanë adresuar Kryeministrit së fundmi në disa letra të hapura, janë ndër-sektoriale dhe kërkojnë ndërhyrjen e disa sektorëve shtetërorë, midis të cilëve janë shëndetësia dhe mbrojtja sociale, arsimi, rendi dhe drejtësia. Ministria jonë është për të koordinuar ministritë e linjës, për të siguruar që fëmijët janë në qendër të sektorëve kryesorë që kanë impakt në jetën e tyre.

Ligji mbi të Drejtat dhe Mbrojtjen e Fëmijëve përcakton në mënyrë të qartë të drejtat që kanë fëmijët dhe krijon garanci konkrete per realizimin e këtyre të drejtave. Të drejtat e fëmijëve janë riformuluar për t’iu përshtatur situatës reale sociale, ekonomike dhe ligjore në tërësi. Të drejtat e fëmijëve, nëpërmjet këtyre ndryshimeve, nga deklarative janë bërë të aksesueshme.

Në këtë moment do doja t’a theksoja qartazi mesazhin e Ministrisë. Ne duhet t’i implementojmë këto obligime ligjore, veçanërisht në nivelin lokal, ku fëmijët jetojnë dhe hasin vështirësi dhe pasiguri sidomos në komunitetet, shkollat dhe institucionet përkatëse. Ne besojmë që një bashkëpunim i ngushtë më OJQ-të e fushës, duke përqendruar forcat tona në këtë drejtim, është i domosdoshëm. Ndërmjet të tjerave, do doja të përmendja organizata ndërkombëtare me degë në Shqipëri, të cilat kanë mbështetur Ministrinë për përmirësimin e politikave dhe projekteve si *Save the Children, Terre des Hommes, Ëorld Vision,* etj., dhe organizata lokale ofrojnë shërbime për fëmijët dhe familjet e tyre si *TLAS, Shkej, QSHPLI, Arsis, Alo 116,* etj. Në këtë drejtim, ne kemi nevojë për bashkëpunim me të gjithë organizatat e shoqërisë civile për të asistuar dhe nxitur bashkitë të arrijnë standardet e përcaktuara nga ligji.

Sigurisht që organizatat e shoqerisë civile duhet të ruajnë pavarësinë e tyre në vendosjen e objektivave dhe mënyrën e të vepruarit. Sidoqoftë, kjo nuk pengon artikulimin e një mesazhi të përbashkët. Kjo qeveri është e vendosur për të marrë çdo masë të mundshme për promovimin e

të drejtave të fëmijëve dhe ka treguar se i kupton problemet ekzistuese. Ndaj, ne nuk kemi nevojë për raporte dhe advokaci për t'u bindur në këtë aspekt. Ajo që na nevojitet është një partneritet për t'i bërë efektive të drejtat e fëmijëve, duke futur modele bashkëkohore, që kanë treguar se japin rezultate. Ju faleminderit shumë për vëmendjen!"

Zv. Ministri i Drejtësisë, Z. Toni Gogu, 1 nëntor 2017

Intervista me Z. Toni Gogu u mbajt në Minstrinë e Drejtësisë me 1 nëntor 2017. Fokusi i mbledhjes ishte rreth efekteve të reformës në drejtësi dhe ligjit të ri mbi ndihmën ligjore. Fjala e tij e plotë ndjek:

"Ne jemi plotësisht të vetëdijshëm për boshllëqet që ndikojnë ofrimin e ndihmës ligjore dhe shpresojmë që ligji i ri, dhe reforma në drejtësi në tërësi, do të sjellin përmirësimin e dëshiruar. Qëllimet tona më urgjente, ashtu si reflektohen në ligj, janë zgjerimi i grupit të përfituesve dhe përmirësimi i cilësisë së ndihmës juridike. Në këtë moment, numri i njerëzve vulnerabël tejkalon ndjeshëm numrin e njerëzve që përfitojnë ndihmë ligjore falas. Ndërmjet arsyeve pas këtij problemi, mungesa e mjeteve financiare luan një rol kyç. Prandaj, Ministria e Drejtësisë synon të ofrojë mekanizma financiarë më efiçentë dhe një buxhet më të madh përsa i përket shërbimeve të ndihmës juridike.

Përveç zgjerimit të bazës së përfituesve, ligji i ri fokusohet dhe në përmirësimin e cilësisë së shërbimit. Në këtë drejtim, Ministria e Drejtësisë ka ngritur një strukturë të posaçme për kontrollin e cilësisë së këtij shërbimi. Kjo strukturë është një drejtori nën autoritetin e Ministrisë e cila vlerëson cilësinë e ndihmës juridike më mbështetjen e Dhomës Kombëtare të Avokatisë në Shqipëri. Për më tepër, ne shpresojmë në mbështetjen e OJQ-ve që ofrojnë ndihmë juridike falas. Këto organiziata kanë eksperincë të madhe, sidomos në fushat e lidhura me familjen dhe fëmijët. Ne shpresojmë të mësojmë dhe t'a shpërndajmë këtë eksperiencë dhe organizatave të reja që do të ngrihen në përgjigjje të ligjit të ri të ndihmë juridike.

Unë besoj që është e rëndësishme të themi dy fjalë dhe për zyrën e re që do të ofrojë për herë të parë ndihmë ligjore brenda Ministrisë së Drejtësisë. Ky është hapi i parë i një programi që synon të promovojë konceptin e një shteti afër qytetarëve për të lehtësuar nevojat e tyre ligjore. Kjo zyrë do të shërbejë edhe si pjesë e një projekti pilot për ngritjen e zyrave të tjera dhe

klinikave ligjore universitare, të cilat parashikohen në ligjin e ri të ndihmës juridike. Përfituesit parësorë të kësaj zyre do të jenë ish-të përndjekurit, grupet vulnerabël dhe njerëzit që hasin vështirësi në jetën e tyre sociale për shkak të problemeve ligjore. Ne shpresojmë që organizatat e shoqërisë civile me eksperiencë në këtë fushë, duke filluar nga e juaja, të mund të na ndihmojnë me këtë projekt.”

Zv. Kryetarja e Parlamentit, Znj. Vasilika Hysi, 3 nëntor 2017

Me 3 nëntor 2017, ne patëm mundësinë të bisedonim me Znj. Vasilika Hysi dhe Znj. Klotilda Ferhati në zyrat e tyre përkatëse në Parlament. Në vijim gjenden intervistat e plota:

“Si anëtare në shoqërinë civile për shumë vite — shpeshherë vazhdoj t’a konsideroj veten si pjesë të saj — kam qenë në dijeni, edhe përpara se t’u bëja pjesë e politikës, të problemeve të mëdha juridike me të cilat ndeshen grupet vulnerabël. Faza e parë e reformës në drejtësi, e cila u fokusua në vlerësimin e problemeve dhe nevojave ligjore, forcoi pikëpamjen time që një transformim radikal ishte i domosdoshëm. Skema ekzistuese e ofrimit të ndihmës juridike kishte mangësi nga ana sasiore dhe cilësore. Ajo nuk ishte në gjendje të mbulonte një grup të madh njerëzish në vështirësi që kishin nevojë për këtë ndihmë dhe shërbimi i ofruar ishte larg nga standardeve të pranueshme europiane.

Për këto arsye, një reformë tërësore e ligjit dhe qasjes së përgjithshme ndaj ndihmës juridike ishte e domosdoshme, ashtu si në fushat e tjera të drejtësisë. Faza e dytë e reformës në drejtësi adresoi shumë nga shqetësimet e identifikuara gjatë fazës së parë dhe ne jemi shpresëplotë që impakti i këtyre ndryshimeve në jetën e përditshme të njerëzve vulnerabël do të jetë i ndjeshëm. Ashtu si thashë më parë, kam qenë pjesë e shoqërisë civile dhe e di mirë sesa kapacitet dhe eksperiencë mund të ofrojnë në mbështjetje të këtij proçesi shumë nga OJQ-të ekzistuese. Në fakt, faza e dytë e reformës u zhvillua në bashkëpunim të ngushtë me shumë nga organizatat e shoqërisë civile. Për shembull, jam e sigurtë që ju jeni të informuar sesa shumë OJQ-të përkatëse janë angazhuar në zgjedhjen e kandidatëve të Këshillit të Lartë të Prokurorisë dhe atij Gjyqësor, duke qenë se TLAS ka qenë një nga organizatat më aktive në këtë drejtim.

Sidoqoftë, unë besoj që një partneritet dhe më i fortë është i nevojshëm për të arritur rezultate dhe më te mira. Veçanërisht, unë jam një mbështetëse e fortë e përfshirjes së shoqërise civile gjatë proçesit legjislativ. Eksperienca e OJQ-ve është një aset me shumë vlerë që duhet të

optimizohet gjatë vendimmarrjes. Për këtë arsye, ne po përpiqemi të shtojmë kanalet e komunikimit me këto OJQ dhe të lehtësojmë pjesëmarrjen e tyre në seancat ose mbledhjet parlamentare.”

Sekretarja e Komisionit të Ligjeve, të Drejtave të Njeriut dhe Administrimit Publik në Parlament, Znj. Klotilda Ferhati, 3 nëntor 2017

“Përpara nisjes së reformës në drejtësi, sistemi i ofrimit të ndihmës juridike ishte në një pozicion të trishtueshëm. Sipas vlerësimit tonë gjatë fazës së parë të reformës, ndryshime të thella në legjislacionin përkatës ishin të domosdoshme për të sjellë shërbimet e ndihmës ligjore afër standardeve të atyre të ofruara në vendet e BE. Së pari, ligji i ri për ndihmën juridike përcakton kushte më të aksesueshme për përfituesit e mundshëm dhe si pasojë rrit numrin e tyre. Për më tepër, ky ligj shton struktura të reja që ofrojnë ndihmën ligjore primare, psh. klinikat pranë universiteteve. Përveç një mbulimi më të gjerë, reforma në drejtësi gjithashtu synon të përmirësojë cilësinë e shërbimeve të ofruara duke trajnuar më mirë personelin përkatës. Këto përmirësime priten të sjellin kosto shtesë të cilat do të mbulohen pjesërisht nga një buxhet më i madh dhe pjesërisht nga tarifa më të larta gjyqësorë. Në njëfarë mënyre, shoqëria dhe individët që përdorin gjykatat paguajnë për ata që kanë më shumë vështirësi.

Për të sjellë një ndryshim pozitiv në ofrimin e ndihmës juridike ne kemi amenduar edhe ligjet mbi ndërmjetësimin, profesionin e avokatit dhe noterit. Gjyqtarët duhet të promovojnë ndërmjetësimin si një zgjidhje optimale kur është e mundur, duke qenë se këto lloj zgjidhjesh kanë kosto më të ulëta dhe krijojnë stabilitet social. Ne kemi ndërhyrë dhe për të ulur tarifat e noterëve për personat në vështirë ekonomike.

Për më tepër, ligjvënësit duhet të jenë më afër zgjedhësve të tyre për të ndihmuar të pastrehët, të papunët, të varfërit, fëmijët dhe familjet e tyre me problemet ligjore që hasin. Në këtë drejtim, bashkëpunimi me OJQ-të që ofrojnë ndihmë ligjore falas është vendimtar. Këto të fundit kanë vite eksperiencë, stafe të trajnuara dhe informacion mbi situatën ligjore të personave më vulnerabël. Këto burime duhet të maksimizohen nga ligjvënësit në mënyrë që të sjëllin rezultatin më të mirë të mundshëm për njerëzit në vështirësi.

Fokus Grupet

Fokus grupi i parë u organizua në Fier me 13 tetor 2017. Përveç drejtorit, avokatëve dhe vullnetarëve të TLAS, 24 individë, duke përfshirë përfaqësues të njësive të administratës lokale, punonjës të Njësive të Mbrojtjes së Fëmijëve dhe Shërbimeve Sociale, përfaqësues të OJQ-ve të tjera, avokatë të interesuar, përfitues të ndihmës ligjore falas dhe studentë morën pjesë në këtë takim. Fokusi i diskutimi ishte mbi vlerësimin e nevojave ligjore dhe aksesit në drejtësi, sidomos të grupeve më vulnerabël. Shqetësimet dhe tregimet e pjesëmarrësve përforcuan gjetjet tona statistikore të paraqitura në seksionin 1.1 dhe ofruan një analizë më të thellë të problemeve dhe zgjidhjeve të mundshme, të cilat janë reflektuar në konkluzionin e këtij raporti.

Foto 1: Fier, 13 tetor 2017

Fokus grupi i dytë u organizua në Rrëshen me 18 tetor 2017. Përveç drejtorit, avokatëve dhe vullnetarëve të TLAS, 22 individë, duke përfshirë përfaqësues të njësive të administratës lokale, punonjës të Njësive të Mbrojtjes së Fëmijëve dhe Shërbimeve Sociale, përfaqësues të OJQ-ve të tjera, avokatë të interesuar, përfitues të ndihmës ligjore falas dhe studentë morën pjesë në këtë takim. Fokusi i diskutimi ishte mbi vlerësimin e nevojave ligjore dhe aksesit në drejtësi, sidomos të grupeve më vulnerabël. Shqetësimet dhe tregimet e pjesëmarrësve përforcuan gjetjet tona statistikore të paraqitura në seksionin 1.1 dhe ofruan një analizë më të thellë të problemeve dhe zgjidhjeve të mundshme, të cilat janë reflektuar në konkluzionin e këtij raporti.

Foto 2: Rrëshen, 18 tetor 2017

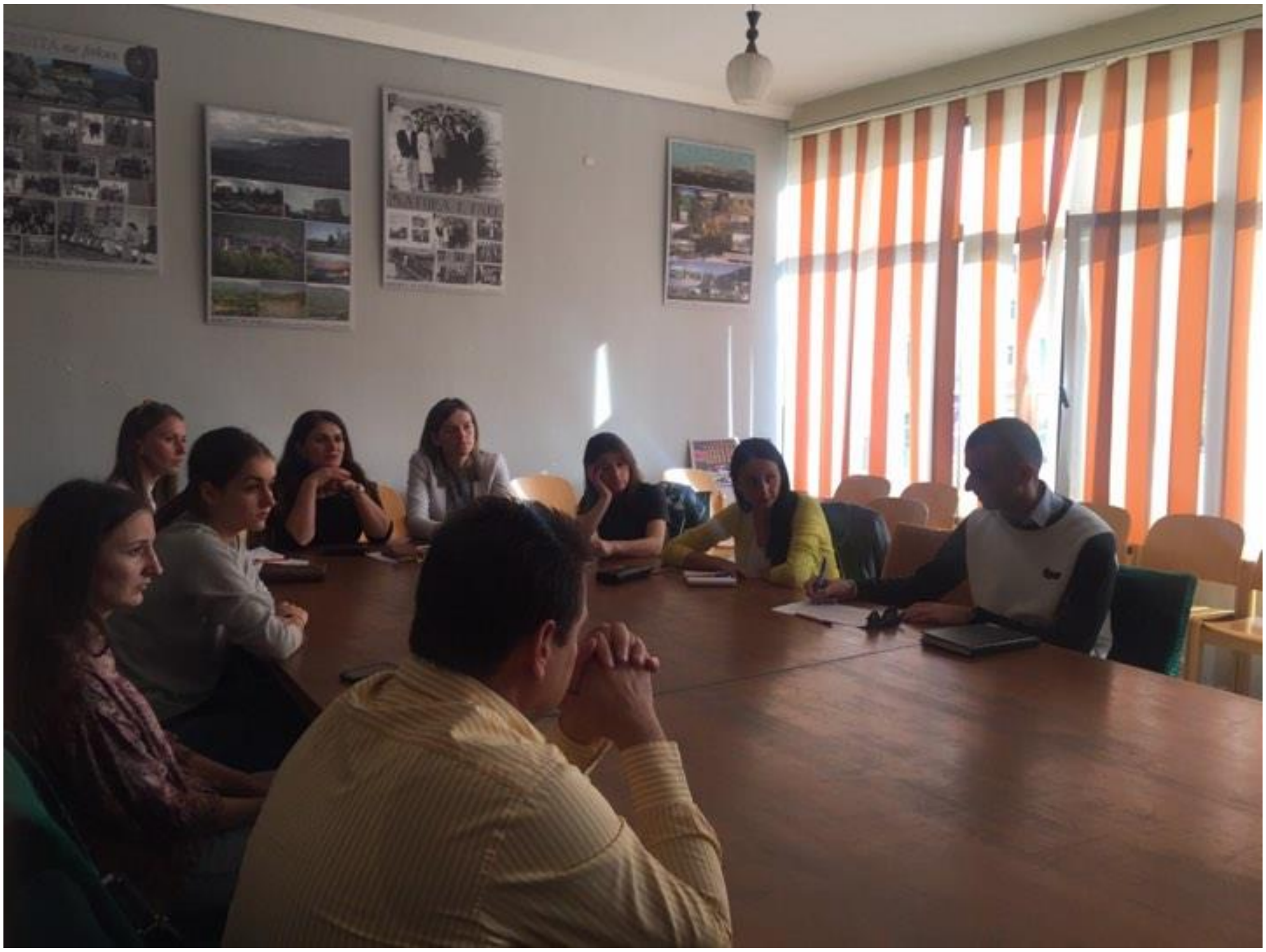

Fokus grupi i tretë u organizua në Laç me 12 janar 2018. Përveç drejtorit, avokatëve dhe vullnetarëve të TLAS, 18 individë, duke përfshirë përfaqësues të njësive të administratës lokale, punonjës të Njësive të Mbrojtjes së Fëmijëve dhe Shërbimeve Sociale, përfaqësues të OJQ-ve të tjera, avokatë të interesuar, përfitues të ndihmës ligjore falas dhe studentë morën pjesë në këtë takim. Fokusi i diskutimi ishte mbi vlerësimin e nevojave ligjore dhe aksesit në drejtësi, sidomos të grupeve më vulnerabël. Shqetësimet dhe tregimet e pjesëmarrësve përforcuan gjetjet tona statistikore të paraqitura në seksionin 1.1 dhe ofruan një analizë më të thellë të problemeve dhe zgjidhjeve të mundshme, të cilat janë reflektuar në konkluzionin e këtij raporti.

Foto 3: Laç, 12 janar 2018

Fokus grupi i katërt u organizua në Shkodër me 12 janar 2018. Përveç drejtorit, avokatëve dhe vullnetarëve të TLAS, 20 individë, duke përfshirë përfaqësues të njësive të administratës lokale, punonjës të Njësive të Mbrojtjes së Fëmijëve dhe Shërbimeve Sociale, përfaqësues të OJQ-ve të tjera, avokatë të interesuar, përfitues të ndihmës ligjore falas dhe studentë morën pjesë në këtë takim. Fokusi i diskutimi ishte mbi vlerësimin e nevojave ligjore dhe aksesit në drejtësi, sidomos të grupeve më vulnerabël. Shqetësimet dhe tregimet e pjesëmarrësve përforcuan gjetjet tona statistikore të paraqitura në seksionin 1.1 dhe ofruan një analizë më të thellë të problemeve dhe zgjidhjeve të mundshme, të cilat janë reflektuar në konkluzionin e këtij raporti.

Foto 4: Shkodër, 12 janar 2018

Fokus grupi i pestë u organizua në Elbasan me 16 janar 2018. Përveç drejtorit, avokatëve dhe vullnetarëve të TLAS, 32 individë, duke përfshirë përfaqësues të njësive të administratës lokale, punonjës të Njësive të Mbrojtjes së Fëmijëve dhe Shërbimeve Sociale, përfaqësues të OJQ-ve të tjera, avokatë të interesuar, përfitues të ndihmës ligjore falas dhe studentë morën pjesë në këtë takim. Fokusi i diskutimi ishte mbi vlerësimin e nevojave ligjore dhe aksesit në drejtësi, sidomos të grupeve më vulnerabël. Shqetësimet dhe tregimet e pjesëmarrësve përforcuan gjetjet tona statistikore të paraqitura në seksionin 1.1 dhe ofruan një analizë më të thellë të problemeve dhe zgjidhjeve të mundshme, të cilat janë reflektuar në konkluzionin e këtij raporti.

Foto 5: Elbasan, 16 janar 2018

Referenca

Coumarelos, Christine, and Stephanie Ramsey. 2012. "Legal Need in Australia." Sydney: Law and Justice Foundation.

Currie, Ab. 2005. "A NATIONAL SURVEY OF THE CIVIL JUSTICE PROBLEMS OF LOW AND MODERATE INCOME CANADIANS: INCIDENCE AND PATTERNS," Research and Statistics Division.

Dale, DM. 2009. "Civil Legal Needs of Low and Moderate Income Households in Georgia: A Report Drawn from the 2007/2008 Georgia Legal Needs Study." Atlanta, GA.: Committee on Civil Justice, Supreme Court of Georgia Equal Justice Commission.

Dignan, Tony. 2006. "Northern Ireland Legal Needs Survey." Belfast: Northern Ireland Legal Services Commission.

Gravetter, Frederick J., and Larry B. Wallnau. 2012. *Statistics for the Behavioral Sciences, 9th Edition*. 9th edition. Belmont, CA: Cengage Learning.

Legal Services Corporation. 2017. "The Justice Gap: Measuring the Unmet Civil Legal Needs of Low-Income Americans." Washington DC: University of Chicago for Legal Services Corporation.

Michelson, Ethan. 2007. "Climbing the Dispute Pagoda: Grievances and Appeals to the Official Justice System in Rural China', American Sociological Review, Vol. 72, Pp. 459–485."

Osborne, Jason, and Elaine Waters. 2002. "Four Assumptions Of Multiple Regression That Researchers Should Always Test." *Practical Assessment, Research & Evaluation*, no. 8.

Peduzzi, Peter, John Concato, Elizabeth Kemper, Theodore R. Holford, and Alvan R. Feinstein. 1996. "A Simulation Study of the Number of Events per Variable in Logistic Regression Analysis." *Journal of Clinical Epidemiology* 49 (12): 1373–79.

Smith, TW. 2009. "A Revised Review of Methods to Estimate the Status of Cases with Unknown Eligibility." Chicago, IL: Standard Definitions Committee of the American Association for Public Opinion Research, National Opinion Research Center, University of Chicago.

Velthoven, BCJ van. 2004. "Paths to Justice in the Netherlands: Looking for Signs of Social Exclusion." 4. Department of Economics Research Memorandum. Leiden: Faculty of Law, Leiden University.